

Een gecreëerde werkelijkheid

De invloed van de media op het sluiten van een tippelzone.

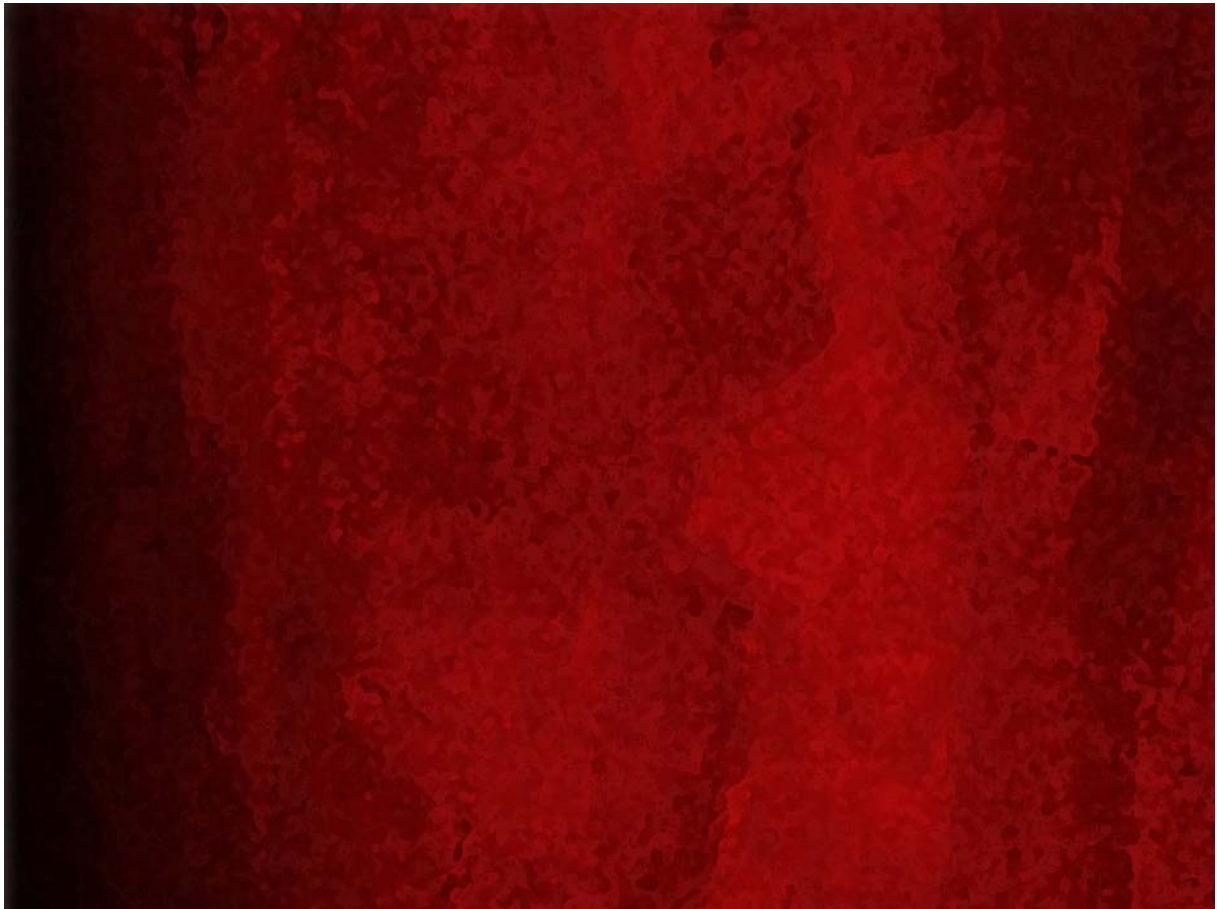

Foto: Asifthebes

Erasmus Universiteit Rotterdam, faculteit der sociale wetenschappen

Auteur:	Suzan van de Kuit
Studentnummer:	288033
Opleiding:	Sociologie
Begeleider:	Prof. Dr. E. Snel
Datum:	Mei 2007
Plaats:	Capelle aan den IJssel

Voorwoord

Het schrijven van deze scriptie is met gemengde gevoelens gepaard gegaan. Op het ene moment vond ik het vreselijk en kon ik me bijna niet voorstellen dat het ooit nog af zou komen. Ik wist niet waar ik de tijd vandaan moest halen om er mee bezig te zijn en heb me meer dan eens afgevraagd wat ik mijn gezin aan het aandoen was. Zij hadden er dan ook regelmatig onder te lijden. Dus bij deze wil ook mijn man Edwin in het bijzonder bedanken. Hij heeft in de tijden dat ik met mijn scriptie bezig was de kinderen verzorgd. En mij ook bijgestaan door te praten over, en mee te denken met het onderzoek. Maar ook wil ik op deze plaats mijn lieve kindjes, Troj en Thiago bedanken. Zij hebben mij elke keer weer de kracht gegeven om door te gaan.

Naast de periodes dat ik het erg moeilijk vond, zijn ook tijden geweest dat ik met veel plezier aan de scriptie heb gewerkt. Vooral het analyseren van de krantenberichten heb ik erg leuk gevonden. Steeds was ik nieuwsgierig wat er over de tippelzones werd geschreven en ook meer dan eens werd ik verbaasd door de gebeurtenissen op en rond de tippelzone in Rotterdam. Maar ook de eindfase heb ik als positief ervaren, waarschijnlijk omdat het einde in zicht was. Hoe dan ook ben ik blij dat ik het geheel positief heb kunnen afsluiten. Want dit is ook hoe ik, voordat ik aan de scriptie begon, mijn studie sociologie heb ervaren.

Tot slot zijn er nog een aantal mensen die ik wil bedanken. Allereerst mijn afstudeerbegeleider Erik Snel. Tijdens de begeleiding heeft hij altijd goed meegedacht over het onderzoek. En heb ik altijd de gelegenheid gekregen om mijn gedachten te ordenen. Vooral dit laatste is erg waardevol geweest omdat het thuis vaak te druk en chaotisch was. Ook wil ik mijn moeder bedanken, zij heeft veelvuldig naar mij geluisterd, wat er ook weer toe heeft bijgedragen dat ik bepaalde zaken helderder ging zien. Als laatste wil ik Asifthebes bedanken voor het ter beschikking stellen zijn foto op de voorzijde van de scriptie.

Suzan van de Kuit

Capelle aan den IJssel, mei 2007

1	Inleiding.....	3
1.1	Prostitutie beleid	3
1.2	Probleemstelling en onderzoeksvragen	3
1.3	Opbouw scriptie.....	4
2	De media en de politiek	5
2.1	Het Urban Revanchism.....	5
2.1.1	Diefstal van de stad.....	6
2.2	Het revanchisme in Rotterdam	7
2.3	De beheersing van criminaliteit	9
2.3.1	De rol van de media	10
2.3.2	De rol van emoties in de politiek.....	10
2.4	Morele paniek.....	11
2.5	Belangrijke elementen theorie	12
2.6	Hypotheses.....	13
3	Opzet onderzoek.....	14
3.1	Casestudy	14
3.2	Onderzoeksvragen	14
3.3	Analyse model morele paniek en de geschreven media	15
4	Berichtgeving Utrecht en Rotterdam	18
4.1	Politiek en tippelzone in Rotterdam	18
4.2	Politiek en tippelzone in Utrecht.....	18
4.3	Aantallen	19
4.4	Rotterdam.....	19
4.4.1	Overlast	20
4.4.2	Omwonenden	21
4.4.3	De vrouwen.....	23
4.4.4	Moorden, verkrachtingen en andere delicten.....	24
4.4.5	Speciale projecten.....	24
4.4.6	Diversen	26
4.5	Utrecht	27
4.5.1	Overlast	27
4.5.2	Omwonenden	28
4.5.3	De vrouwen.....	28
4.5.4	Moorden, verkrachtingen en andere delicten.....	29
4.5.5	Speciale projecten.....	30
4.5.6	Diversen	30
4.5.7	De gemeente	30
4.6	Conclusie.....	30
5	De drie strategieën	33
5.1	Overdrijving en vervorming	33
5.1.1	Sensationele koppen	34
5.1.2	Melodramatische woorden	35
5.1.3	Emotioneel taalgebruik.....	37
5.1.6	Stereotypering	39
5.2	Symbolisering en voorspelling.....	41
5.2.1	Voorspelling	42
5.3	Sensivitering.....	43

5.4 Conclusie.....	43
6 De Politiek.....	45
6.1 Politiek in Rotterdam.....	45
6.1.1 Het college.....	46
6.2 De politieke discussie rondom de Keileweg	47
6.2.1 Overlast en onveiligheid	47
6.2.2 Sluiten.....	47
6.2.3 Afbouwen	49
6.2.4 Van den Anker	49
6.2.5 Opvang	49
6.3 Aantal artikelen per jaar.....	50
6.4 De invloed van de media?.....	50
7 Conclusie.....	52
7.2 Revanchisme	52
7.1 De vrouwen.....	53
Literatuurlijst.....	54
Geraadpleegde websites.....	55
Bijlage I Resultaten.....	56

1 Inleiding

“Burgemeester Opstelten van Rotterdam stuurt hoerenlopers in zijn stad sinds kort brieven waarin zij worden gewaarschuwd dat het oppikken van prostituees van straat strafbaar is. Volgens de burgemeester zijn de hoerenlopers door hun gedrag medeverantwoordelijk voor de overlast op straat.” (www.nu.nl, 2006)

Er zijn de afgelopen jaren een hoop ontwikkelingen geweest rondom de tippelzones in Nederland. Ze zouden veel overlast veroorzaken zoals criminaliteit, drugmisbruik en af en aan rijdende auto's. Ook zouden veel van de vrouwen die werkzaam zijn op de tippelzones last hebben van psychiatrische problemen en een gevaar vormen voor de volksgezondheid. Gemeentes gingen zich hierdoor af vragen of deze vrouwen wel voor honderd procent achter hun werk konden staan. Een aantal gemeentes hebben dan ook besloten hun tippelzone te sluiten. Het zou een punt moeten zetten achter de overlast en de mens onwaardige situatie van de vrouwen.

1.1 Prostitutie beleid

De centrale overheid heeft ervoor gekozen om lokale overheden hun prostitutiebeleid zelf te laten invullen.

Zo kunnen gemeentes bepalen of zij wel of geen vergunningen afgeven voor bordelen, mogen zij bepalen op welke plekken bordelen zich vestigen en kunnen zij ervoor kiezen om tippelzones te sluiten.

“Het idee hierachter is dat lokale overheden hun beleid kunnen aanpassen aan de lokale omstandigheden. Hierdoor zou er een betere controle over het fenomeen ontstaan.” (Johannes Wier stichting, 2005:3)

Straatprostitutie is illegaal, maar de wet biedt gemeentes de mogelijkheid om een tippelzone of gedoogzone op te richten. Dit is een afgebakend gedeelte van de openbare weg waar straatprostitutie wordt toegestaan. Gemeentes kunnen zo de straatprostitutie beter beheersen en controleren. Diverse steden in Nederland hebben een tippelzone.

In de afgelopen jaren zijn er verschillende gemeentes in Nederland geweest die hebben besloten hun tippelzone te sluiten. Zo is in december 2004 de tippelzone in Amsterdam gesloten. In september 2005 is de tippelzone in Rotterdam gesloten. En in maart 2006 is de tippelzone in Den Haag gesloten. Maar er zijn ook gemeentes die ervoor kiezen om hun tippelzone te blijven tolereren. Een voorbeeld hiervan is Utrecht. Deze tippelzone wordt onder andere door de daar werkzame hulpverleners als een succes ervaren omdat weinig mensen hier overlast van ondervinden en de tippelaarsters zich hier veilig zouden voelen.

1.2 Probleemstelling en onderzoeksvragen

De vragen die hierbij naar boven komen zijn, waarom een stad als Rotterdam heeft besloten haar tippelzone te sluiten, en welke redenen Utrecht heeft om haar tippelzone te blijven tolereren?

Welke motieven gaan schuil achter het sluiten van een tippelzone? En welke instituties beïnvloeden het sluiten van een tippelzone?

Hierbij is een opvallend gegeven dat de Keileweg in de media veel bekendheid heeft verworven. Zo was er de televisie serie *'de meiden van de Keileweg'* en heeft de Rotterdamse columniste Carrie verschillende projecten met de vrouwen van de Keileweg opgestart. Deze projecten kregen op hun beurt ook weer veel aandacht in de media. Daar tegenover staat dat de tippelzone in Utrecht een relatief onbekende zone is. Zo zullen er beduidend minder mensen buiten Utrecht op de hoogte zijn van de straat waaraan deze gelegen is, de Europalaan en kan worden afgevraagd hoeveel mensen er überhaupt al op de hoogte zijn van het bestaan van een tippelzone in Utrecht.

In deze scriptie zal hierom een antwoord worden gegeven op de volgende probleemstelling:

Is het verschil in media aandacht ten aanzien van de tippelzones in Rotterdam en Utrecht cruciaal geweest voor het sluiten van de Keileweg?

Om een goed antwoord te vinden op de probleemstelling zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld. Deze vragen zijn geformuleerd naar aanleiding van de theorieën van Smith en Garland, die in het volgende hoofdstuk zullen worden behandeld.

1 Is de rol van de media in Rotterdam anders dan die in Utrecht, wordt de overlast van de tippelzone meer nadrukkelijk, vaker of meer overdreven in beeld gebracht?

2 Welke rol spelen de berichten in de media in de politieke besluitvorming van Utrecht en Rotterdam, hebben deze berichten er bijvoorbeeld toe bijgedragen dat de tippelzone in Rotterdam is gesloten?

1.3 Opbouw scriptie

In het eerst volgende hoofdstuk zal er aandacht worden besteed aan een drietal theorieën die relevant zijn voor het onderzoek. Daarna zal er in het derde hoofdstuk een omschrijving plaatsvinden van de manier waarop het onderzoek is uitgevoerd. Voor welke onderzoeksstrategie is gekozen en hoe worden de verschillende onderzoeksvragen beantwoord.

In hoofdstuk vier zal er in worden gegaan op de inhoud van de mediaberichten in Rotterdam en Utrecht. Wat en vooral hoe, wordt er over beide tippelzones geschreven.

In het vijfde hoofdstuk zal een analyse van deze berichten plaatsvinden. Hierbij zal een antwoord worden gegeven op in hoeverre deze berichten de overlast op de tippelzone in Rotterdam meer nadrukkelijk vaker of meer overdreven in beeld hebben gebracht.

Vervolgens zal er in hoofdstuk vijf worden ingegaan op de invloed van de mediaberichten op de politieke besluitvorming in Rotterdam ten aanzien van het sluiten van de tippelzone. Hierbij zal er ook aandacht worden besteed aan de politieke situatie in Rotterdam over de periode 2002 tot en met 2006. Tot slot zal de scriptie worden afgesloten met enkele conclusie.

2 De media en de politiek

De media kan een cruciale rol spelen in het versterken van de angsten bij het publiek. Ook kan zij ervoor zorgen dat mensen bepaalde denkbeelden gaan ontwikkelen over wat crimineel is en wat niet. Het publiek maakt op haar beurt ook weer gebruik van de media, bijvoorbeeld om hun angsten een plek te geven. Hierdoor kan het voor politici moeilijk worden om de emotionele druk van dit publiek te negeren.

In dit hoofdstuk zullen drie verschillende theorieën worden behandeld die dieper ingaan op dit soort mechanismen.

De eerste is het Revanchisme van Smith die met name ingaat op het weren van ongewenste elementen uit de samenleving. Hierop aansluitend zal een artikel van Duyvendak en Uitermark worden behandeld. In dit artikel wordt gekeken naar in hoeverre het Revanchisme in de Rotterdamse context van toepassing is. De tweede is de theorie van Garland. Hij schrijft over de veranderingen die hebben plaatsgevonden in de beheersing van de criminaliteit. En de derde theorie is van Critcher over morele paniek. Deze theorie, over de invloed van de media op de angsten van mensen, sluit aan bij wat zowel Smith als Garland over de media schrijven. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met een drietal hypotheses die op grond van de omschreven theorieën zijn geformuleerd.

2.1 Het Urban Revanchism

In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw was er in Amerika sprake van suburbanisatie. De witte middenklasse trok weg uit de stad, en de armere mensen bleven achter. Steden werden als gevolg hiervan steeds vaker als een *“urban wilderness”* (Smith, 1996:xiii), een wildernis of jungle gezien.

De stad was met het verdwijnen van de middenklasse de leefomgeving geworden van ziekte, wanorde en misdaad. Het werd een plek waar sprake was van corruptie, drugsmisbruik en gevaar. Deze negatieve kijk op de stad wordt ook wel *het anti-urbanisme* genoemd en vormt een belangrijk element van de Amerikaanse cultuur.

Begin jaren zeventig werden er allerlei stadsvernieuwingsprojecten opgezet. Deze projecten hebben voor een gedeelte meegewerkt aan het veranderingsproces dat toen plaats ging vinden. In deze periode zijn er in een aantal Amerikaanse wijken, spontane *gentrification* processen ontstaan. Hierdoor veranderde het negatieve beeld van de stad, mensen gingen weer op een positieve manier naar de stad kijken.

“Gentrification is the process (...) by which poor and working-class neighbourhoods in the inner city are refurbished via an influx of private capital and middle-class homebuyers and renters- neighbourhoods that previously experienced disinvestment and middle-class exodus.” (Smith, 1996:32)

De angstgevoelens die het publiek eerst had ten aanzien van de stad maakten nu ruimte voor romantiek. En er ontstond een beeld dat de stad, bestaande uit de arme- en arbeidersklasse, moest worden getemd. *“Urban pioneers en urban cowboys”* (Smith, 1996:xiv) waren de nieuwe volkshelden, zij ontdekten, veroverden en temden delen van de stad. Zij kwamen op plekken terecht die nog

nooit eerder waren bezocht door de witte middenklasse. De ideologie achter deze denkbeelden was dat sociale differentiatie en uitsluiting een natuurlijk proces is dat niet kon worden voorkomen.

"(...) gentrifying neighbourhoods should be seen as combining a "civil class" who recognize that "the neighbourhood good is enhanced by submitting to social norm," and an "uncivil class" whose behaviour and attitudes reflect "no acceptance of norms beyond those imperfectly specified by civil and criminal law." (Smith, 1996:17)

Na de crash van 1987 volgde een economische recessie, huizen werden minder waard, de huren gingen omlaag, er werd minder gebouwd en investeringen gingen verloren. Hierdoor vond er in de jaren negentig weer een stedelijke verandering plaats.

In de jaren 70 heerste het idee dat die wijken die waren *ge-gentrificeerd* andere wijken weer zouden aansteken. Maar dit bleef in de praktijk uit, het aantal *ge-gentrificeerde* wijken was minder groot dan verwacht.

De sociale ongelijkheid werd groter en de stad raakte steeds meer verdeeld. Het nieuwe discours van deze periode was er een van stedelijke achteruitgang. En er werd afscheid genomen van de sociaal democratisch stad en het reformisme.

"Gone is the white, upper-middle-class optimism of gentrification which was supposed to reclaim the "new urban frontier" in the name of largely white "pioneers," and optimism that significantly modulated the discourse of decline during the 1970s and especially the 1980s. In its place has come the revanchist city." (Smith, 1996:211)

2.1.1 Diefstal van de stad

Door de stedelijke achteruitgang, en de financiële nederlagen die de hogere- en middenklasse hadden geleden begon er onder die groep een groeiend ongenoegen te ontstaan. Zij kregen wraakgevoelens tegenover immigranten, arbeiders, vrouwen, homoseksuelen en andere minderheden. Er ontstond kritiek op het immigratie beleid en er was sprake van geweld tegen homo's en dak- en thuislozen. In publieke campagnes werden politieke correctheid en het *multiculturalisme* in een negatief daglicht gezet en er kwam een rechtse ideologie op. Straffende strategieën werden ingezet om de stad in te richten volgens de normen en belangen van de middenklasse.

"In short, the 1990s have witnessed the emerge of what we can think of as the revanchist city." (Smith, 1996a: 45)

Belangrijke elementen van het Revanchisme zijn:

- Kwetsbare groepen worden zelf verantwoordelijk gehouden voor hun positie in de samenleving en de problemen die daaruit voortvloeien.
- Deze groepen worden gedemoniseerd en gediscrimineerd.
- De stad is afgenomen van de fatsoenlijke witte middenklasse door allerlei marginale groepen zoals drugsdealers, alleenstaande moeders, delinquenten, prostituees, werklozen en etnische minderheden.
- Deze mensen zijn de nieuwe vijand en hun gedrag is onveranderbaar.

"This revanchist antiurbanism represents a reaction against the supposed "theft" of the city, a desperate defense of the challenged phalanx of privileges, cloaked in the populist language of civic morality, family values and neighbourhood security." (Smith, 1996:211)

- Ook wordt er een (niet wetenschappelijk) verband gelegd tussen de toename van de criminaliteit en de komst van nieuwe groepen. Waardoor er allerlei maatregelen worden getroffen om deze groepen te weren of zelfs uit te sluiten.
- En de media speelt een belangrijke rol in het herbevestigen van de revanchistische stad.

De media versterkt de angsten en ontevredenheid van de witte middenklasse door een obsessieve weergave van de zogenaamde gewelddadigheid en het gevaar van het dagelijkse leven. Er worden dagelijks verschillende televisie en radio programma's uitgezonden zoals *Cops*, *TV Court* en *911* die inspelen op de angstgevoelens van mensen. Wraak wordt in beeld gebracht als een oplossing voor deze angsten.

"So extreme is the desire for revenge, apparently, that a group of lawyers and investors has formed in California with the express purpose of airing on pay-TV an "execution of the month" ("Production Group..."1994)." (Smith, 1996:212)

Smith geeft in zijn theorie aan dat er niet zozeer sprake is van een verandering, maar dat problemen worden geherdefinieerd. Dit heeft verregaande gevolgen voor zwakkere groepen. Zo werden zij eerst gezien als kwetsbare groepen die geholpen en verzorgd dienden te worden, maar omdat ze nu zelf verantwoordelijk worden gehouden voor hun positie wordt er op hun bezuinigd.

2.2 Het revanchisme in Rotterdam

In het artikel van Uitermark en Duyvendak wordt er gekeken naar in hoeverre het revanchisme van toepassing is binnen de Rotterdamse context. Rotterdam is een stad met de ernstige stedelijke problemen en heeft geprobeerd door middel van een harde aanpak deze problemen op te lossen. Hierbij werden voornamelijk de etnische minderheden als een nieuwe gevaarlijke klasse gezien.

Een belangrijk onderwerp tijdens de verkiezingen van 2002 was, hoe de Nederlandse samenleving moest omgaan met eerste en tweede generatie migranten. In deze tijd werd ook een verandering in het integratiedebat zichtbaar. Verschillende groepen kwamen steeds meer tegenover elkaar te staan en de discussie werd steeds heviger. Zo sprak Paul Scheffer over *het multiculturele drama*. Ook werd zichtbaar dat er steeds meer intellectuelen en politici voor een hardere aanpak ten aanzien van migranten waren. Pim Fortuyn was een van deze mensen.

"He felt that immigration needed to be halted and that it should be demanded from the immigrants who had already settled in the Netherlands that they adapt to Dutch society .Fortuyns promise to deal with integration issues with strict and demanding policies was one of the main reasons why he achieved a historic victory in the municipal elections of Rotterdam: his party 'Leefbaar Rotterdam' just created a few months before the election, received almost 35 per cent of the votes." (Uitermark & Duyvendak, 2005:8)

De partij van Fortuyn vormde een coalitie met de VVD en het CDA en al snel was er sprake van een stedelijk beleid met revanchistische elementen. Rotterdam moest weer in handen komen van de middenklasse.

Duyvendak en Uitermark geven aan dat het revanchisme het geloofstelsel van Leefbaar Rotterdam is:

Het is niet meer mijn stad en de Rotterdamse normen bestaan niet meer.

Er zijn twee groepen te onderscheiden waaronder het draagvlak bestond voor een hard beleid en de ideeën van Leefbaar Rotterdam.

De eerste groep bestaat uit de midden- en hogere klasse. Zij zagen dat de stad aan het verloederen was en vonden dat er harde actie nodig was. Onder deze groep heerste het gevoel dat de stad van hun was afgenomen en ze wilde hem graag weer heroveren.

De tweede groep bestaat uit mensen van de lagere klasse. Revanchistische gevoelens werden bij hen aangewakkerd door resentimenten.

Duyvendak en Uitermark zien twee processen die wijzen op een gelijke beweging tussen Amerika en Europa wat betreft het revanchisme.

Op de eerste plaats in economisch opzicht. De economische functie van de stad (zoals het toerisme) wordt bedreigd door gemarginaliseerde groepen (verslaafden, zwervers enz). Deze groepen moeten dus worden beheerst om zodoende de economische functie van de stad veilig te stellen.

Op de tweede plaats ervaren veel autochtonen afstand tussen zichzelf en etnische groeperingen. Hierdoor ontstaat de vraag naar een hardere aanpak en strengere straffen.

Rotterdam heeft het Amerikaanse beleid voor een gedeelte gekopieerd. Zo worden in Rotterdam marginale groepen zelf verantwoordelijk worden gehouden voor hun problemen en die van de wijk waarin zij wonen.

Er wordt een beleid uitgezet die de middenklasse helpt bij het terugpakken van de stad van deze marginale groepen. Het preventief fouilleren, het *zero tolerance* beleid en het geven van financiële prikkels aan bedrijven om zich in benadeelde wijken te vestigen zijn voorbeelden hiervan.

Een van de meest radicale voorstellen uit die periode was het weigeren van arme huishoudens in de stad. Het toenmalige college wilde mensen die minder dan honderdtwintig procent van het minimum loon verdiende niet meer in de stad toelaten.

De centrale overheid heeft uiteindelijk lokale overheden wel in de gelegenheid gesteld om benadeelde huishoudens in specifieke (probleem) wijken te weigeren.

Maar het beleid dat in Rotterdam werd gevoerd was niet alleen maar revanchistisch te noemen. Zo was sociale cohesie en in het bijzonder segregatie een publieke zorg. En heerste het idee dat contact tussen verschillende groepen het onderlinge begrip zou doen vergroten. Ook was burgerschap een onderwerp van grote betekenis en deze werd ingezet als een belangrijke overheidsinterventie.

(...) together they constitute a civilizing offensive that (1) serves to impose the demands of the Dutch majority on ethnic minorities and that (2) promotes

integration in social life and selective incorporation in political life. (Duyvendak en Uitermark, 2004: 10)

Andere voorbeelden zijn het niet direct uitsluiten van de armere huishoudens. Er werd meer getracht deze huishoudens te disciplineren. Zo werd integratie afgedwongen en onburgelijkheden gecorrigeerd. Een belangrijk instrument hiervoor was het herstructureren van woonwijken zodat er een mix zou ontstaan van armere en rijkere huishoudens. Hierdoor moest er meer stabiliteit in sociaal en economisch opzicht ontstaan en moest de publieke ruimte weer veiliger worden.

2.3 De beheersing van criminaliteit

De afgelopen dertig jaar is er nogal wat verandering ontstaan in de manier waarop overheden criminaliteit proberen te beheersen. Ontwikkelingen die hieraan ten grondslag liggen zijn:

- De herstructurering van het gezin.
- Veranderingen in de sociale ecologie.
- De komst van de elektronische massa media.
- Het ontstaan van een nieuw arbeidspatroon.
- De democratisering van het sociale en culturele leven.

De nieuwe wereld van criminaliteitsbeheersing verschilt sterk van de manier waarop er voorheen werd omgegaan met criminaliteit. In het vroegere systeem dat Garland het "*penal welfare system*" (Garland, 2001: 34) noemt, was het resocialiseren van *criminelen* een belangrijk element. Er werd uitgegaan van de *perfecte mens* en criminaliteit was een symptoom van sociale ongelijkheid. Het was een probleem van gebrekkige en slecht aangepaste families of individuen. Zij moesten worden begrepen voordat ze werden veroordeeld.

Nu zijn het nemen van wraak, het uitsluiten van gevaarlijke personen, het belang van het slachtoffer en de rol van emoties belangrijke elementen in de beheersing van criminaliteit. Resocialisering is niet meer het doel van strafmaatregelen. En het expressieve karakter van straf wordt weer gewaardeerd. Ook is zichtbaar geworden dat emoties en de bescherming van het publiek een belangrijke rol spelen in de politieke besluitvorming. Onder de autoriteiten is er steeds vaker sprake van wantrouwen ten opzichte van marginale groepen.

Het criminologisch denken heeft ook een verandering ondergaan. Zo wordt er van uitgegaan dat criminaliteit het gevolg is van een inadequate uitoefening van controle en beheersing. En is er sprake van een meer negatief beeld van de mens. Deze wordt steeds verleid tot een zelfverrijkend, anti sociaal en crimineel gedrag en moet hierin worden beperkt.

Een andere belangrijke verandering is de nieuwe infrastructuur van het veiligheidsbeleid. Er zijn naast de politie en justitie vele andere actoren bij gekomen die zich hiermee bezig houden. Deze veiligheidszorg is ook nog voor een deel commercieel geworden waardoor er een enorme toename in private beveiligingsbedrijven zichtbaar is.

2.3.1 De rol van de media

Door de komst van de elektronische massa media is er meer transparantie in de berichtgeving ontstaan. Zo wordt er meer "*backstage*" (Garland, 2001: 86) gedrag van politici, leden van het publiek en beroemdheden in beeld gebracht. En is er steeds meer nadruk komen te liggen op de intimiteit en emotionaliteit van personen en gebeurtenissen.

Verkeerde besluiten en *verdachte praktijken* van autoriteiten worden ook steeds vaker in beeld gebracht. En er wordt steeds meer onderzoek gedaan naar zaken die achter de schermen plaatsvinden.

De massa media (en in het bijzonder de televisie) speelt een belangrijke rol in de moderne denkbeelden van mensen over criminaliteit. Zo worden slachtoffers als sympathieke personen neer gezet. Zij hebben geleden door het toedoen van *criminelen* en worden ook nog eens in de steek gelaten door het systeem.

Criminaliteit wordt dus steeds meer een persoonlijk drama en *criminelen* worden als meer bedreigend gezien.

"At the same time, risks and problems that were previously localized and limited in significance, or else were associated with specific groups of victims, increasingly came to be perceived as everyone's problem, as the images of the behaviours in question (racism, sexism, crime, violence, child abuse, wars, famines...) began to appear in the living room of a whole population." (Garland 2001:86)

Door de dynamiek van de media is het voor politici moeilijker geworden om de emotionele druk van het publiek te negeren. De televisie heeft er voor gezorgd dat de regels van het politieke debat zijn veranderd, ze worden nu meer ingegeven door, en afgestemd op de emoties van het publiek.

De media is ook een belangrijke uitlaatklep geworden van (onbewuste) angsten en resentimenten van het publiek. Het geeft mensen een bepaald beeld van criminaliteit. En geeft ze de gelegenheid om angstgevoelens, resentimenten en kwaadheid te uiten en een plek te geven. De structuur van de media zorgt ervoor dat emoties ten opzichte van criminaliteit veranderen.

"The visibility of events and individuals ceased to depend upon the media and its decisions about what and how to broadcast." (Garland, 2001:86)

2.3.2 De rol van emoties in de politiek

Angst voor criminaliteit wordt als een probleem op zich gezien, en heeft niet meer zoveel te maken met de feitelijke criminaliteitscijfers.

Hierdoor zijn er aparte beleidsmaatregelen ontwikkeld die ervoor moeten zorgen dat deze angsten afnemen. Voorbeelden hiervan zijn het inzetten van meer politie op straat en het ontwikkelen van projecten waarbij wijkbewoners worden ingezet om de veiligheid in buurten te vergroten.

Ook bestaat er weinig vertrouwen dat het justitiële apparaat in staat is om de criminaliteit op een juiste manier aan te pakken. Door dit wantrouwen is er onder het publiek meer angst een woede ontstaan. Deze emoties hebben grote invloed op de inhoud van het criminaliteitsbeleid.

"...the new discourse of crime policy consistently invokes an angry public, tired of living in fear, demanding strong measures of punishment and protection. The background effect of policy is now frequently a collective anger and a righteous

demand for retribution rather than a commitment to a just, socially engineered solution." (Garland 2001: 10)

Het publiek eist een vergoeding voor de aangerichte schade en een beboeting van de *delinquent*.

2.4 Morele paniek

In de theorie van Smith en Garland speelt de media een belangrijke rol in de manier waarop mensen tegen gebeurtenissen aankijken. Zo worden gevoelens van angst en ontevredenheid versterkt doordat de media een beeld creëren van de zogenaamde gewelddadigheid en het gevaar van het dagelijkse leven. De theorie van Critcher over morele paniek lijkt hier goed op aan te sluiten. Hij spreekt in dit kader over heftige en tegenstrijdige sociale processen die vormend zijn voor de waarneming van het publiek over een bedreiging van de morele orde. Een citaat over morele paniek dat vaak wordt aangehaald is die van Cohen:

"A condition, episode, person or group of persons emerges to become defined as a threat to societal values and interests (...) its nature are presented in a stylized and stereotypical fashion by the mass media..." (Cricher, 2003: 9)

Bij het ontstaan van morele paniek speelt de media een cruciale rol. Want zij zal als eerste een persoon of object aanwijzen, die of dat de morele orde bedreigt. Hier zal vervolgens ook veelvuldig over geschreven worden. Hierbij worden drie strategieën toegepast:

1 Overdrijving en vervorming van de ernst van de gebeurtenissen. Het aantal keer dat iets voorvalt en de mate waarin bijvoorbeeld geweld en vernieling van eigendommen plaats vindt. Ook wordt er in hoge mate emotioneel taalgebruik toegepast, worden er mythische verhalen verteld en worden geruchten als een feit gepresenteerd.

2 Voorspelling en symbolisering, er wordt gecommuniceerd dat deze gebeurtenissen weer plaats zullen vinden en er vindt symbolisering door taalgebruik plaats. In het boek van Critcher wordt een voorbeeld gegeven dat het woord "*mod*" (Cricher, 2003: 12) voor een jeugdstijl en de deviante status hiervan staat.

3 *Sensivering*, de media wordt gevoelig voor het onderwerp. Gebeurtenissen die anders zouden worden genegeerd trekken nu de aandacht.

Op deze manier wordt er een beeld geschetst van ondergang en verderf. Er wordt voorspeld dat er een ramp zal plaatsvinden die voor de morele en sociale achteruitgang zal zorgen. Ook wordt er in beeld gebracht welke personen deviant zijn en waarom zij zich op deze manier gedragen. Hierbij vindt er *labeling* plaats van de gehele groep in kwestie (bijvoorbeeld alle prostituees, of alle hoerenlopers). En wordt er verklaard waarom een groep zich zo gedraagt, bijvoorbeeld vanwege hun psychiatrische problemen of drugsverslaving. Het gedrag dat wordt afgekeurd wordt afgeschoven op de specifieke groep.

"The hysteria was located in and confined to the press with no reliable evidence that the public shared it. Headlines transparently revealed the 'hysterical style' of press discourse. In the dominant vocabulary, terms of risk (danger, hazard, threat, menace) were presented as leading to emotional reactions (fear,

confusion, anxiety) which the use of alien medical terms exacerbated." (Critcher, 2003: 122).

2.5 Belangrijke elementen theorie

In dit hoofdstuk zijn drie theorieën behandeld. Er zal nu kort worden omschreven welke elementen van deze drie theorieën van belang zijn voor het onderzoek.

Smith omschrijft in zijn theorie dat kwetsbare groepen zelf verantwoordelijk worden gehouden voor hun positie in de samenleving en dat ze worden gedemoniseerd en gediscrimineerd.

De stad is afgenomen van de witte middenklasse door allerlei marginale groepen zoals drugsdealers, alleenstaande moeders, delinquenten, prostituees, werklozen en etnische minderheden. Deze mensen worden als de nieuwe vijand gezien en hun gedrag is onveranderbaar.

Ook wordt er een (niet wetenschappelijk) verband gelegd tussen de toename van de criminaliteit en de komst van nieuwe groepen. Waardoor er allerlei maatregelen worden getroffen om deze groepen te weren of zelfs uit te sluiten.

Garland geeft in zijn theorie aan dat het nemen van wraak, het uitsluiten van gevaarlijke personen, het belang van het slachtoffer en de rol van emoties belangrijke elementen zijn geworden in beheersing van de criminaliteit. Ook is resocialisering niet meer het doel van strafmaatregelen. En wordt het expressieve karakter van straf weer gewaardeerd. Autoriteiten wantrouwen steeds ook steeds vaker marginale groepen. En er wordt van uitgegaan dat criminaliteit het gevolg is van een inadequate uitoefening van controle en beheersing.

Duyvendak en Uitermark leggen een verband met het revanchisme en het beleid dat in de periode 2002 tot en met 2006 werd gevoerd in Rotterdam

Marginale groepen bedreigen de economische functie van de stad en dus moeten deze groepen worden beheerst.

Deze groepen worden zelf verantwoordelijk gehouden voor hun problemen en die van de wijk. En er wordt een beleid uitgezet die de middenklasse helpt bij het terugpakken van de stad.

Smith schrijft dat de media een belangrijke rol speelt in het herbevestigen van de revanchistische stad. Ze versterkt de angsten en ontevredenheid van de witte middenklasse door een obsessieve weergave van de zogenaamde gewelddadigheid en het gevaar van het dagelijkse leven. Wraak wordt in beeld gebracht als een oplossing voor deze angsten.

Garland geeft aan dat de massa media een belangrijke rol speelt in de denkbeelden van mensen over criminaliteit. Slachtoffers worden als sympathieke personen neer gezet. Zij leiden door het toedoen van *criminelen* en worden ook nog eens in de steek gelaten door het systeem. De media is een belangrijke uitlaatklep geworden voor de angsten, kwaadheid en resentimenten van het publiek. En geeft ook de gelegenheid om deze gevoelens te uiten en een plek te geven.

Ook haalt Garland aan dat door de dynamiek van de media het voor politici moeilijker is geworden om de emotionele druk van het publiek te negeren. De

televisie heeft er voor gezorgd dat het politieke debat meer wordt ingegeven door, en afgestemd op de emoties van het publiek.

Deze emoties en de bescherming van dit publiek spelen een belangrijke rol in de politieke besluitvorming. Angst voor criminaliteit wordt als een probleem op zich gezien en er bestaat weinig vertrouwen dat het justitiële apparaat in staat is om de criminaliteit op een juiste manier aan te pakken.

Door dit wantrouwen is er onder het publiek meer angst een woede ontstaan. Deze emoties hebben grote invloed op de inhoud van het criminaliteitsbeleid.

Deze theorieën geven dus een aantal aanknopingspunten voor dit onderzoek namelijk:

- Het weren of uitsluiten van ongewenste elementen of marginale groepen uit de samenleving kan in verband worden gebracht met het sluiten van de tippelzone.
- Deze wordt via de media in beeld gebracht en hierdoor kan de media een cruciale rol spelen in het versterken van de angsten en resentimenten van het publiek over de aanwezigheid van de tippelzone. Hierbij kunnen bijvoorbeeld de slachtoffers van de tippelzone (denk aan omwonenden) in de media worden weergegeven als sympathieke personen die lijden onder de aanwezigheid van de tippelzone.
- Ook kan de media weer worden gebruikt als uitlaadklep van het publiek. Zo kunnen zij hun angsten voor, en hun kwaadheid over de aanwezigheid van de tippelzone uiten in de krant of op televisie.
- Op deze manier kunnen de gevoelens van het publiek via de media weer een sterke invloed uitoefenen op de politieke besluitvorming.

2.6 Hypotheses

Op grond van de bovenstaande theorieën zijn de volgende hypothesen geformuleerd:

De media versterkt de angst, woede en overlast gevoelens bij het publiek ten aanzien van de Rotterdamse tippelzone.

Straatprostitutie wordt in Rotterdam als overlast gezien dus wordt het uit de stad verbannen.

De woede, angst en overlast gevoelens van het publiek zorgen ervoor dat de lokale politiek in Rotterdam een beleid is gaan voeren om straatprostitutie uit de stad te weren

3 Opzet onderzoek

In dit hoofdstuk zal aandacht worden besteed aan de onderzoeksmethode. Op de eerste plaats zal een verantwoording worden gegeven voor de gekozen onderzoekstrategie. Dan zal er per onderzoeksvraag worden beschreven hoe deze zal worden beantwoord. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met het analysemodel dat wordt gebruikt om de data te analyseren.

3.1 Casestudy

Om de probleemstelling te kunnen beantwoorden is gekozen voor vergelijkende *case study* als onderzoeksstrategie. Dit omdat:

"... het voornaamste kenmerk van een casestudy is dat er sprake is van een intensieve bestudering van een sociaal verschijnsel bij een of enkele onderzoekseenheden is." (Braster, 2000: 33)

Er zullen twee cases met elkaar worden vergeleken, bij de ene case zal er sprake zijn van een harde aanpak ten aanzien van het tippelzone beleid en bij de andere case zal er sprake is van een meer tolerantere aanpak.

Hierbij is gekozen voor Rotterdam en Utrecht als onderzoekseenheden en het tippelzonebeleid is het sociale verschijnsel.

De keuze voor Rotterdam hangt samen met het restrictieve beleid dat daar werd gevoerd in de periode dat de tippelzone is gesloten en de media aandacht die de Keileweg heeft gehad.

In Utrecht is er in die tijd meer sprake geweest van een tolerant beleid ten aanzien van haar tippelzone, deze mocht blijven en er zijn voornamelijk geen plannen om de zone te sluiten. Naast het feit dat beide steden aan criteria voldoen ten aanzien van het beleid dat werd gevoerd met betrekking tot hun tippelzones, is de keuze voor beide steden pragmatisch, onder andere omdat de afstanden van mijn woonplaats tot deze steden goed af te leggen zijn.

Een ander belangrijk kenmerk van een *case study* is dat het sociale verschijnsel zich niet laat isoleren van haar natuurlijke context. En gezien de aard van de probleemstelling is het onmogelijk om het tippelzonebeleid te isoleren uit haar context namelijk de gemeente waarin zij is uitgezet. Je kunt dit beleid (ook gezien het landelijke beleid waarbij lokale overheden zelf hun beleid mogen aanpassen aan de lokale omstandigheden) onmogelijk als een los fenomeen bestuderen, omdat je geen goed antwoord zou krijgen op de probleemstelling.

3.2 Onderzoeksvragen

Het onderzoek zal uit twee delen bestaan. In het eerste deel zal worden onderzocht hoe vaak en wat de media schrijft over beide tippelzones. Ook zal worden gelet op de manier waarop er over de tippelzones wordt geschreven. In het tweede deel zal worden onderzocht wat de invloed is van deze berichtgeving op de politieke besluitvorming in Rotterdam ten aanzien van het sluiten van de Keileweg. De onderzoeksvragen zullen op de volgende manier worden beantwoord:

Is de rol van de media anders in Rotterdam dan die in Utrecht, wordt de overlast van de tippelzone meer nadrukkelijk, vaker of meer overdreven in beeld gebracht?

Er zal worden geteld hoe vaak en wat de media over de twee tippelzones heeft geschreven. Hierbij zal er een kwalitatieve analyse plaatsvinden van de woordkeuze in deze berichten en van de context waarin deze woorden staan. Zo kunnen bepaalde woorden duiden op een versterking of overdrijving van iets dat is gebeurd. Bij het analyseren van de berichten zal gebruik worden gemaakt van de theorie van Critcher over morele paniek.

De media berichten zullen worden gezocht met behulp van LexisNexis Academic. Dit is een zoekmachine waarmee in het archief van landelijke en regionale dagbladen kan gezocht worden naar krantenartikelen. De analyse zal zich beperken tot de berichtgeving van het Rotterdams Dagblad en het Utrechts Nieuwsblad. Omdat er wordt gekeken naar het lokale beleid is de keuze voor een lokale krant het meest voor de hand liggend.

Er wordt gezocht naar artikelen over beide tippelzones vanaf het jaar 2000 tot en met het jaar 2005. Voor dit tijdsbestek is gekozen omdat in 2002 het besluit is genomen de tippelzone in Rotterdam te sluiten. De berichten uit de periode voor het besluit zijn interessant vanwege hun eventuele invloed op de politieke besluitvorming. De berichten die hierna, en vooral in het jaar 2005, zijn verschenen zijn interessant omdat in 2005 de tippelzone in Rotterdam daadwerkelijk is gesloten. Omdat er een aantal jaar tussen het daadwerkelijk nemen van het besluit en het feitelijk sluiten van de tippelzone zit, moet de druk vanuit de media blijvend zijn. Indien dit niet het geval is dan zou het sentiment kunnen omslaan en zou het besluit om de zone te sluiten kunnen worden uit- of afgesteld.

Welke rol spelen de media berichten in de politieke besluitvorming van Utrecht en Rotterdam, hebben deze berichten er bijvoorbeeld toe bijgedragen dat de tippelzone in Rotterdam is gesloten?

Om een goed antwoord te geven op deze vraag zal er worden gezocht naar de achterliggende motieven van het gevoerde beleid. Komen deze motieven overeen met de manier waarop de problemen op en rond de tippelzone zijn omschreven in de berichtgeving. Want dan is het (indien er sprake is van een overdreven en vervormde berichtgeving) aannemelijk dat de media invloed heeft gehad op het politieke besluit. Deze informatie zal worden verkregen door het volgen van de politieke discussie in de media over de periode 2000 tot en met 2005, en door na te gaan wat er in het collegebesluit is opgenomen over de sluiting van het Keileweg. Ook is het van belang te kijken naar wanneer het besluit precies is genomen. Dit is cruciaal omdat vooral de artikelen die hiervoor zijn verschenen van invloed kunnen zijn geweest op dit besluit. Als blijkt dat in deze periode er meer of een gelijk aantal artikelen zijn verschenen als in de periode na het besluit, is het bewijs voor de invloed van deze mediaberichten op het besluit sterker.

3.3 Analyse model morele paniek en de geschreven media

De pers vertaalt bureaucratische taal naar publieke taal en gaat hierbij tussen de overheid en het publiek in zitten. De taal die kranten gebruiken drukken assumpties uit over de spreker, het publiek en het onderwerp van het artikel. De media maakt gebruik van een soort *culturele kortschrift* of stenografie. Het gevolg hiervan is dat er vaak stereotypen tot stand worden gebracht. Taal zorgt namelijk voor namen en voor categorieën en helpt om de grenzen en relaties hiervan vast te stellen. Gebruik van deze namen of categorieën in gesprekken en redevoeringen zorgt ervoor dat stereotypen tot stand komen. De taal van

nieuwsberichten moet dan ook gedetailleerd bestudeerd worden op de overdraagbaarheid en de zinsbouw.

Vragen die hierbij van belang zijn

Wie wordt er gestereotypeerd?

Wat voor een soort stereotypering is het?

Welke bewijzen zijn er voor overdrijving, vervorming, voorspelling en symbolisering?

Wordt de media gevoelig voor dit onderwerp (type gebeurtenissen)?

Items voor tekstanalyse

Om vast te stellen of de media gebruik maakt van de drie strategieën zullen de volgende items worden gemeten in de krantenartikelen:

Strategie 1 overdrijving en vervorming

- **Emotioneel taalgebruik**, dit moet worden gelezen uit de context.
- **Stereotypering** (van wie en wat voor een soort). In dit kader wordt uitgegaan van de volgende definitie: *"Het isoleren van één eigenschap uit een verzameling van eigenschappen en het voorstellen van die eigenschap als representatief voor de hele verzameling."* (www.vandale.nl, 21-08-06). Gevolg is dat verbanden uit hun context worden gehaald en dat er vervorming plaats vindt.
- **Sensationele koppen**, hierbij wordt gekeken naar in hoeverre de kop overeenkomt met de inhoud van de tekst. Indien hier weinig of geen sprake van is dan zal dit worden gemeten als een sensationele kop.
- **Melodramatische woorden**, gebruik van woorden die een verhaal sappig of smeugig maken. Waardoor gebeurtenissen overdreven en sentimenteel in beeld worden gebracht.

Strategie 2 symbolisering en voorspelling

- **Symbolisering**, hierbij wordt uitgegaan van de volgende definitie: *"Het symbool zijn van, zinnebeeldig voorstellen (...) zinnebeeld zintuiglijk waarneembaar beeld of voorwerp dat iets abstracts uitbeeldt."* (www.vandale.nl, 21-08-06) Cohen omschrijft in zijn theorie over morele paniek dat *"het woord mod symbool wordt voor een bepaalde status (delinquent of deviant). Objecten zoals haardracht en kleding symboliseren het woord. En de objecten zelf vormen ook weer een symbool voor die status."* (Critcher, 2003: 40)
- **Voorspelling**, worden er voorspellingen gedaan dat de gebeurtenissen (die een bedreiging voor de morele orde vormen) weer plaats zullen vinden.

Strategie 3 sensitivering

- **Sensitivering**, is hier sprake van in de media over de tippelzone aan de Keileweg. Hierbij zal worden gelet op het aantal artikelen, de inhoud van de berichten en de toegevoegde waarde hiervan. Verschijnen er bijvoorbeeld veel artikelen die weinig nieuws te melden hebben dan wijst dit op sensitivering. Het is dus alleen al interessant om iets te publiceren omdat het over de Keileweg gaat en niet zozeer vanwege de nieuwswaarde van een gebeurtenis.

Er zal per artikel worden gekeken of er sprake is van één van de hierboven omschreven items. De uitkomsten van deze analyse worden in een Excel bestand geplaatst om zodoende een overzichtelijk beeld te krijgen van welke items elk artikel bevat. De uitkomsten zullen worden samengevat en aan de scriptie worden toegevoegd. In de bijlagen zal per item worden aangegeven, welke woorden en zinnen er als zodanig zijn geïnterpreteerd. Verder zal een samenvatting van de inhoud van de mediaberichten worden toegevoegd aan de scriptie.

4 Berichtgeving Utrecht en Rotterdam

In het vorige hoofdstuk is naar voren gekomen dat het onderzoek uit twee delen bestaat. Er zal nu een start worden gemaakt met het eerste deel van het onderzoek. In dit gedeelte zal worden gekeken naar de omvang en aard van de media aandacht ten aanzien van de tippelzone in Rotterdam en de tippelzone in Utrecht. Het is van belang om hier een duidelijk beeld van te schetsen, om zodoende tot een goede analyse van deze berichtgeving te komen. In dit hoofdstuk zal een beschrijving plaatsvinden van het verschil in het aantal gepubliceerde artikelen in Rotterdam en Utrecht.

Een groot verschil hierin kan eventueel wijzen op sensitivering van de media voor een onderwerp als de Keileweg.

Daarna zal de inhoud van de artikelen worden beschreven, wat wordt er over beide tippelzones vermeld in de kranten.

In eerste instantie zal naar de berichtgeving uit het Rotterdams Dagblad over de tippelzone aan de Keileweg worden gekeken gevolgd door de berichtgeving uit het Utrechts Nieuwsblad over de tippelzone aan de Europalaan. Maar voordat er wordt begonnen met het beschrijven van de media berichten zal er kort in worden gegaan op de politieke situatie in beide steden en zal er een korte toelichting worden gegeven over de situatie waarin beide tippelzones zich bevinden. Dit om de gebeurtenissen die in de kranten worden omschreven in een breder perspectief te plaatsen. In hoofdstuk zes zal overigens uitgebreider op de politieke situatie in Rotterdam worden in gegaan.

4.1 Politiek en tippelzone in Rotterdam

In 2002 is er in politiek opzicht veel gebeurd in Rotterdam. Zo kwam Pim Fortuyn op en won met zijn partij, Leefbaar Rotterdam, de gemeenteraadsverkiezingen in mei 2002. Zij vormde een coalitie met de VVD en het CDA. Later dat jaar verscheen op 26 september het collegeprogramma. Hierin stond vastgesteld dat de Keileweg uiterlijk in december 2005 moest worden gesloten.

Voordat Leefbaar Rotterdam de gemeenteraadsverkiezingen won heeft er onder de Rotterdammers grote ontevredenheid bestaan over de gang van zaken in de stad. Zo vonden sommige mensen dat de stad aan het verloederen was. De Keileweg was ook een punt van discussie. De tippelzone die voorheen aan de G.J. de Jongweg was gelegen is in 1994 naar de Keileweg verhuisd. Ter voorkoming van overlast heeft de gemeente in die periode een beheersplan opgesteld. Aanvankelijk zorgde de tippelzone voor weinig problemen en waren het aantal klachten minimaal. Maar naarmate de tijd verstreek namen ook de klachten toe. De tippelzone is gelegen op een bedrijventerrein, maar ligt wel op loopafstand van verschillende woonwijken. Tevens zijn er voorzieningen aanwezig waar de vrouwen terecht kunnen voor een kop koffie, condooms en schone naalden. Verder werkten er per avond gemiddeld honderdvijftig vrouwen op de tippelzone.

4.2 Politiek en tippelzone in Utrecht

In de periode 2002 tot 2006 bestond het Utrechtse college uit Leefbaar Utrecht (14 zetels), groenlinks (8 zetels) en de PVDA (7 zetels).

In 1997 werd Leefbaar Utrecht opgericht door Henk Westbroek en Broos Schnets de partij was een mengeling van zangers, voetballers en ondernemers.

In deze periode zou er een busbaan worden geplaatst in de binnenstad van

Utrecht. Veel bewoners hadden bezwaar tegen de komst van deze busbaan maar geen mogelijkheid tot inspraak. Westbroek en Schnets waren het niet eens met deze gang van zaken en besloten een partij op te richten die anders was.

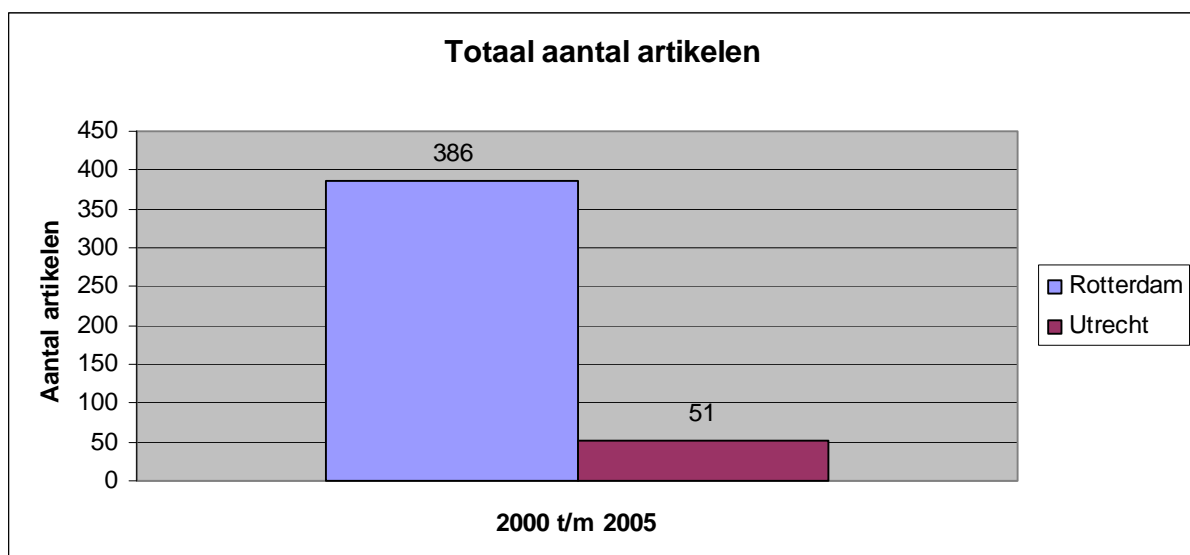
"Minder regels, minder ambtenaren en minder stroperigheid weg met de bureaucratie." (www.Volkskrant.nl, 2006).

Ze probeerde een combinatie te maken van het sociale programma van links met een aantal rechtse elementen. Een belangrijke verklaring voor het succes van de partij was het ongenoegen dat speelde onder de burgers ten aanzien van het gevoerde beleid door de gevestigde partijen. Leefbaar Utrecht heeft zijn college periode redelijk goed volbracht. Zo is de partij goed bij elkaar gebleven en wordt er door andere partijen aangegeven de partij een betrouwbare partner is geweest die zijn afspraken nakomt.

De tippelzone aan de Europalaan is in 1986 opgericht. De tippelzone is gelegen aan een bedrijventerrein, maar er bevindt zich in deze omgeving ook een woonwijk. En er zijn voorzieningen aanwezig waar de vrouwen terecht kunnen voor een kopje koffie, rust, schone naalden en condooms. Verder is het een kleine tippelzone er werken gemiddeld vijftig vrouwen op een avond. En er zijn met betrekking tot de tippelzone geen of nauwelijks klachten van mensen.

4.3 Aantallen

Uit de analyse van de krantenartikelen is naar voren gekomen dat er beduidend meer berichten zijn verschenen in het Rotterdams Dagblad over de tippelzone aan de Keileweg, dan in het Utrechts nieuwsblad over de tippelzone aan de Europalaan. In de Rotterdamse krant werden er 368 artikelen gepubliceerd over de Keileweg en in de Utrechtse krant werden er in totaal 51 artikelen gepubliceerd over de Europalaan.

Figuur 1: Totaal aantal artikelen 2000 t/m 2005

4.4 Rotterdam

Er zal nu zal een overzicht volgen van de inhoud van de verschillende artikelen over de Keileweg uit het Rotterdams Dagblad. In de berichtgeving zijn er steeds een aantal onderwerpen die terug keren, zoals de overlast, de klachten van

omwonenden, de situatie van de vrouwen en moorden die hebben plaatsgevonden. Ook wordt er aandacht besteed aan verschillende projecten die werden opgezet voor onder andere de vrouwen. Op grond hiervan is een indeling gemaakt van de omschreven onderwerpen. Er zal per onderwerp een samenvatting volgen van de door het Rotterdams Dagblad gepubliceerde artikelen.

4.4.1 Overlast

Overlast is een steeds terugkerend onderwerp als er wordt geschreven over de Keileweg. In dit kader wordt ook wel geschreven over *"de hardnekkige drugsoverlast"*¹ en wordt de tippelzone met *"luchtvervuiling"*² vergeleken.

In 2000 wordt er al het een en ander geschreven over de overlast, zo wordt de Keileweg *"een bron van drugsgerelateerde overlast"*³ genoemd door deelraad voorzitter Harreman van de PVDA.

In ditzelfde artikel komt naar voren dat hij van mening is dat de Keileweg politiek ter discussie moet worden gesteld.

Ook komt er in veel artikelen naar voren dat de tippelzone wordt gezien als een belangrijke bron voor de overlast in de nabij gelegen wijken. En de overlast zal dan ook niet weggaan zolang de zone blijft bestaan.

*"Alle mooie plannen ten spijt, de drugsoverlast rondom de tippelzone aan de Rotterdamse Keileweg is nog altijd niet afgenomen."*⁴

Vanaf 2001 wordt er geschreven over het ophangen van camera's en het invoeren van een pasjessysteem. Volgens de berichtgeving moeten deze maatregelen de Keileweg veiliger maken en de overlast bestrijden. Maar deze aanpak zou niet werken. Volgens de berichtgeving zal de overlast alleen maar toenemen in de wijken die nabij de tippelzone liggen en maakt het de Keileweg ook niet veiliger, de prostituees blijven gevaar lopen. Tevens werkt deze aanpak het tippelen buiten de zone (uitwaaiering) in de hand. Meestal worden de drugsdealers, de tippelaarsters die buiten de zone tippelen, en de mensen die naar de Keileweg komen om drugs te gebruiken verantwoordelijk gehouden voor de overlast. Dus niet de vrouwen die netjes op de zone tippelen. Mensen klagen over de vervuiling van woonwijken (rondslingerende condooms en drugsspuiten) en rondhangende junks.

*"Want het is uit de hand gelopen op en rond de prostitutiezone. De vervuiling is enorm toegenomen, de uitwaaiering van de overlast is niet gestopt, zoals door de gemeente Rotterdam meermalen is beloofd, en de heroïnehoeren vragen om voortdurende aandacht bij de hulpverlening. Er lopen minderjarigen rond aan de Keileweg, illegalen proberen er wat te verdienen en de dealers worden met de dag brutaler."*⁵

¹ RD, 14 juni 2002

² RD, 5 oktober 2005

³ RD, 30 december 2000

⁴ RD, 6 september 2001

⁵ RD, 10 juli 2001

Nabij gelegen winkels en bedrijven ondervinden ook last van de Keileweg. Zo wordt er geschreven dat de Praxis prikkeldraad boven de omheining heeft geplaatst om zodoende ongewenste bezoekers af te schrikken.

Gebruikersruimten zijn volgens de berichtgeving ook een bron van (drugs) overlast. Hen wordt in verschillende artikelen verweten hier weinig aan te doen. In 2002 wordt er een wijkverbod voor overlastgevende verslaafden ingevoerd. Zij mogen zich dan niet meer in de woonwijken die nabij de Keileweg liggen begeven. Deze verslaafden worden op een lijst geplaatst. Die lijst wordt doorgaans: "*lijst met 700 meest overlastgevende junkies*"⁶ of "*zwarte lijst*"⁷ genoemd.

In 2002 komt de opvang voor verslaafde mannen die op de Keileweg rondhangen (de zogenaamde randfiguren) in beeld. Deze opvang zou moeten worden gevestigd in een oude snackbar gelegen in de Ohmstraat. Maar een jaar later is het niet meer zo zeker of deze opvang er wel komt. Uiteindelijk besluit de gemeente het plan niet uit te voeren. Uit de berichtgeving komt naar voren dat zij hier van afzien vanwege de druk die bewoners op de gemeente zouden uitoefenen. In 2003 wordt er geschreven dat verslaafden die overlast veroorzaken worden opgejaagd en maken drugsdealers het de hulpverlening moeilijk om vrouwen te helpen stoppen met tippelen. Zo bieden zij bijvoorbeeld drugs aan bij de speciale werkprojecten voor de vrouwen.

4.4.2 Omwonenden

Volgens de berichtgeving ondervinden bewoners uit de omliggende wijken last van de tippelzone. Er wordt regelmatig geschreven over en door klagende bewoners. Er zijn veel artikelen verschenen over protesten tegen de tippelzone. Veel wijkbewoners zijn de overlast en vervuiling meer dan zat en vinden dat zij al genoeg ellende over zich heen hebben gekregen. De inwoners van de wijk Spangen voelen zich na een jaar Leefbaar Rotterdam nog steeds niet veilig.

*"Deelgemeente wil camera's bij vuilcontainers in Spangen; Bewoners klagen steen en been over vervuiling en overlast in de wijk"*⁸

Op 3 juli 2002 trekken de wijkbewoners in groten getale naar het stadhuis om te protesteren tegen de Keileweg. Ze vinden dat deze dicht moet. Tijdens dit protest wordt er door het college gehoor gegeven aan hun verzoek, er wordt toegezegd dat de Keileweg gaat sluiten.

Ook zijn er regelmatig berichten over handtekeningen acties.

*"Wijkbewoners willen dat de overlast nu wordt aangepakt, ze zeggen te worden geconfronteerd met een constant falende overheid."*⁹

*"Ze vinden dat al die dure plannen hebben geen ene moer hebben uitgehaald."*¹⁰

⁶ RD, 5 juli 2005.

⁷ RD, 23 juli 2001.

⁸ RD, 3 februari 2005.

⁹ RD, 26 oktober 2004.

¹⁰ RD, 18 november 2003

Omwonenden richten een actiegroep op *Keileweg Weg* genaamd. Zij schrijven in brieven naar het Rotterdams Dagblad dat zij genoeg hebben geleden onder de tippelzone. Zij waarschuwen voor harde acties als de gemeente niet snel ingrijpt, ze zijn woest over de overlast die de tippelzone veroorzaakt.

*"Hierbij reageer ik namens het actiecomité Keileweg Weg op een aantal artikelen in het Rotterdams Dagblad van vorige week over de Keileweg. Sinds de vestiging van de tippelzone is het leefklimaat voor de 'gewone' bewoner met sprongen achteruit gegaan. Dat leefklimaat werd er met de vestiging van allerlei opvang voor overlastgevend volk van diverse pluimage niet beter op."*¹¹

Naast leden van de actiegroep *Keileweg Weg* zijn er ook andere omwonenden die hun beklag doen door middel van ingezonden brieven. Zo komt uit deze brieven naar voren dat de Keileweg niet op een ver afgelegen bedrijventerrein ligt, maar vijf minuten is verwijderd van scholen en woonwijken.

Als omwonenden horen over het openen van een opvang voor de mannelijke drugsverslaafden in de Ohmstraat zijn er opnieuw protesten. Er worden honderden bezwaren ingediend tegen het plan. Mensen laten massaal weten geen opvang voor deze randfiguren te willen. In de krant is te lezen dat Leefbaar Rotterdam vindt dat bewoners deze opvang moeten accepteren als ze willen dat er iets aan de overlast wordt gedaan.

Een laatste storm van protesten laait op als de opvang voor ex-prostituees in beeld komt. Van de tweehonderdvijftig werkzame vrouwen op de Keileweg zouden er tweehonderd zijn, die zulke ernstige psychiatrische- en verslavingsproblemen hebben dat zij niet bewust voor hun werk als prostituee kunnen hebben gekozen. Deze vrouwen moeten worden opgevangen en worden geholpen. De opvang voorzieningen moeten op verschillende locaties in de stad worden gevestigd en deze locaties moeten aan verschillende eisen voldoen. Indien er aan de eisen voldaan wordt zal er een positief advies uitgebracht worden ten aanzien van een locatie. Vaak als er alleen al aan een pand wordt gedacht in een wijk, roept dit in die betreffende wijk steeds veel verzet op. Dit is het geval in IJsselmonde waar achthonderd handtekeningen tegen de opvang zijn verzameld. *"In 't Oude Noorden, waar bewoners knokken tegen de opvang."*¹² En in Rotterdam Noord waren er veertig bezwaren tegen een bouwvergunning van een dergelijk pand. Ook zijn de ex-prostituees niet welkom in de wijk Katendrecht. *"En staat de Korenaarstraat op de achterste benen."*¹³ Bewoners denken dat de wijk met de komst van een opvanghuis voor ex-prostituees verloedert.

In Rotterdam is in 2005 een campagne van start gegaan waarbij mensen werden geïnformeerd over het sluiten van de Keileweg en over de opvang van de vrouwen. De krant schrijft dat er door deze campagne meer begrip is ontstaan onder de mensen. En in de artikelen hierover wordt de vraag gesteld of deze

¹¹ RD, 22 oktober 2004

campagne niet eerder plaats had moeten vinden. Vooral in verband met het verzet van omwonenden.

4.4.3 De vrouwen

Er wordt regelmatig geschreven over *de mensonterende toestanden* op de Keileweg. Er worden camera's opgehangen die ervoor moeten zorgen dat het geweld tegen de vrouwen stopt. Maar omdat deze camera's volgens de berichten eerder zorgen voor uitwaaiering is er sprake van een tegenovergesteld effect. De vrouwen lopen nu meer gevaar want tippelen buiten de zone is gevaarlijk. Er is hier geen sprake van sociale controle en de vrouw is meer overgeleverd aan de klant. Door dit beleid blijven steeds meer klanten weg. Mannen die naar de tippelzone gaan doen dit omdat ze graag anoniem willen blijven, met de komst van de camera's komt deze anonimiteit in het gedrang.

Ook moeten de vrouwen worden geholpen. Hun situatie is erbarmelijk en ze worden meer dan eens neergezet als slachtoffers van hun verslaving, psychiatrische stoornis, de klanten en het voormalige bestuur van Rotterdam. Dit bestuur wordt onder andere kwalijk genomen deze vorm van uitbuiting te hebben gefaciliteerd en in dit kader wordt er ook wel over "*gesubsidieerde vrouwenhaat*"¹⁴ gesproken. In een aantal artikelen uit het jaar 2000 wordt echter geschreven dat dit voormalige bestuur vindt dat de meest schrijnende gevallen van de Keileweg moeten worden gehaald.

Veel artikelen gaan over het verdwijnen van de drugsprostitutie op de Keileweg. Een pasjessysteem moet helpen bij het afbouwen hiervan. Tevens is het stoppen met tippelen een belangrijk onderwerp. In dit kader worden voorbeelden gegeven van vrouwen die stoppen. Maar het gaat ook vaak over *het uit het leven halen* van deze vrouwen wat weer regelmatig discussie oproept in de berichtgeving. Zo is het college uit de periode 2002-2006 van mening dat de vrouwen moeten worden geholpen en vinden zij het hun plicht om deze vrouwen te beschermen.

Verder is er in de berichtgeving te lezen dat er partijen zijn die hier anders over denken. Zoals Columniste Carrie, die zich bezig houdt met het project *de koninginnen van de nacht*. Dominee Visser van de Paulus kerk, Nora Storms van de Junkiebond en het prostitutie maatschappelijk werk.

Ze hebben de neiging om de vrouwen in een meer volwassen positie te plaatsen en zijn voor het gedogen van deze vorm van prostitutie. Het blijft hierdoor beheersbaar en de veiligheid van de vrouwen blijft gewaarborgd.

In 2003 verschijnt er een artikel over een zwakbegaafde vrouw die werkzaam zou zijn op de Keileweg. Er wordt gespeculeerd dat deze vrouw het syndroom van Down heeft. En ze wordt dan ook regelmatig *het mongooltje van de Keileweg* genoemd. Deze vrouw zou volgens een aantal tippelaarsters door een man voor de lol verslaafd zijn gemaakt. Ze doet alles voor geld en ze kent geen grenzen.

Dit artikel lokt weer verschillende reacties uit van de politiek, omwonenden en andere partijen zoals de Junkiebond. Mensen zijn het erover eens dat dit soort schrijnende situaties niet meer mogen voor komen. De wet BOPZ (waarin

gedwongen opname van mensen die zichzelf niet meer in de hand hebben wordt geregeld) wordt dan ook kritisch bekeken in verschillende artikelen. Verder wordt meerdere malen benadrukt dat deze zwakbegaafde vrouw niet de enige met psychiatrische problemen is. Er lopen volgens de krant al heel wat jaren zwakbegaafde vrouwen op de tippelzone rond. Ook wordt er in deze artikelen geschreven over zwangere vrouwen die bijvoorbeeld een dag voor de bevalling nog aan het werk zijn.

Verder verschijnen er verschillende berichten over het geweld dat plaatsvindt tegen de vrouwen. Zo is te lezen dat ze vaak worden mishandeld of verkracht door de klanten en dat ze dagelijks worden misbruikt en vernederd.

Tot slot gaat het over het sluiten van de Keileweg en hoe de vrouwen hier tegen aan kijken. Sommige zeggen helemaal niet te willen stoppen met tippelen en noemen de gemeente naïef.

4.4.4 Moorden, verkrachtingen en andere delicten

Er wordt geschreven dat er in vijf jaar tijd vier tippelaarsters zijn vermoord. Daarbij heeft er volgens de berichtgeving een tijd lang een serieverkrachter rondgelopen. Deze man zou verschillende vrouwen op gewelddadige wijze verkrachten en wordt hierom ook wel *het beest van de Keileweg* genoemd. Later wordt er in deze zaak over een mogelijke verdachte geschreven en krijgt deze man negen jaar gevangenisstraf. Van de vier moorden is er sprake van één dubbele moord. De verdachten hiervan moeten naar het Pieter Baan Centrum. Ook wordt er een andere verkrachter vervolgd door justitie en wordt er tegen een man die prostituees heeft mishandeld zeven jaar gevangenisstraf en TBS geëist.

Er verschijnen een aantal artikelen over het handelen van drugs in Keetje Tippel. In deze artikelen wordt gesuggereerd dat de hulpverleners van Delta Bouman (een instelling die mensen begeleid met verslavings- en psychiatrische problemen) hiervan op de hoogte waren.

Verder wordt er over drie steekpartijen geschreven en over agenten die tot twee keer toe slachtoffer zijn van geweld. Een keer wordt er op hen ingereken door een auto en een andere keer worden er twee mishandeld. Eenmaal wordt er een prostituee aangehouden en krijgen honderd hoerenlopers een proces verbaal wegens het op de verkeerde plaats of tijd oppikken van een prostituee.

Op de Keileweg wordt regelmatig gefouilleerd. Tijdens deze acties worden verschillende wapens gevonden. En word er in grote hoeveelheden drugs bij mensen aangetroffen dat waarschijnlijk is bedoeld om te verhandelen.

Tot slot is er tot twee keer toe sprake van een voorspelling. Er wordt gesuggereerd dat als mannen niet meer op de tippelzone terecht kunnen, het aantal aanrandingen en verkrachtingen zal toenemen.

4.4.5 Speciale projecten

Tot nu toe is de berichtgeving over de Keileweg in de meeste gevallen negatief van aard geweest. Maar er zijn een aantal projecten die de tippelprostitutie in een ander daglicht hebben gezet.

Een goed voorbeeld hiervan is het project de *koninginnen van de nacht* dat vanaf het jaar 2002 in beeld komt. Dit project krijgt veel aandacht in de berichtgeving. Columniste Carrie probeert hiermee de vrouwen van de Keileweg positief in het nieuws te brengen.

*“Met het ludieke project Koninginnen van de Nacht gaf columniste Carrie de verslaafde en vaak dakloze tippelaarsters van de Keileweg al een zetje in de goede richting. Maar tot een menswaardiger alternatief voor de naargeestige en kille tippelzone - die eind 2005 dicht moet - kwam het nog niet.”*¹⁵

Er wordt een modeshow en een musical georganiseerd waaraan deze vrouwen deelnemen. De vrouwen moeten goed eten en trainen om mee te mogen doen. Om er tijdens hun optreden goed uit te zien krijgen ze schoonheidsbehandelingen. De artikelen over de *koningen van de nacht* zijn inderdaad erg positief. Voorbeelden uit deze artikelen zijn:

*“Ik heb de Koninginnen van de Nacht leren kennen als sterke vrouwen die keihard meewerkten aan oplossingen voor zichzelf en hun zwakkere zusters.”*¹⁶

*“De Koninginnen van de Nacht oogsten niets dan lof.”*¹⁷

Ook wordt geschreven over de ontwerpwedstrijd die columniste Carrie organiseert. Mensen worden hierbij opgeroepen mee te denken over een nieuwe rosse buurt.

*“Maar de tippelzone is een schandvlek voor Rotterdam, zo zei Carrie gisteren tijdens de presentatie van de ontwerpwedstrijd in seksclub OQ aan de 's-Gravendijkwal. De situatie is er mensonterend, naargeestig en kil.”*¹⁸

De vrouwen van de Keileweg worden gevraagd om hierover mee te denken. Een veilige werkplek is voor hen een van de belangrijkste zaken. De ideeën die Carrie heeft ontvangen van de mensen vind ze hartverwarmend.

*“Veel mensen denken serieus mee over een stedelijk probleem, een menswaardiger alternatief voor de naargeestige en kille tippelzone.”*¹⁹

Het ontwerp dat uiteindelijk wint is een overdekte werkplaats voor de prostituees. Hierbij is er een onderkomen voor de vrouwen en zijn er kamers aanwezig waarin zij hun klanten kunnen ontvangen.

Keetje Tippel is een keet op de Keileweg. In deze keet kunnen de vrouwen bijkomen van hun werk. Ze kunnen er terecht voor koffie, condooms en schone naalden. Keetje Tippel houdt zich onder andere bezig met het ondersteunen van de vrouwen bij het stoppen met tippelen. Er verschijnen in dit kader berichten over *“strijdlustige hulpverleners”*²⁰ die vrouwen helpen uit *“het leven”*²¹ te stappen.

¹⁵ RD, 18 februari 2003

¹⁶ RD, 26 maart 2004

¹⁷ RD, 26 maart 2004

¹⁸ RD, 9 december 2002

¹⁹ RD, 18 februari 2003

²⁰ RD, 6 juli 2001

In het jaar 2000 gaat het merendeel van de artikelen over dominee Visser. Hij heeft drie dealers ingezet op de Keileweg om ervoor te zorgen dat de overlast door het dealen zou afnemen. En om de vrouwen op een veilige manier van drugs te voorzien. In de berichtgeving komt naar voren dat de overlast hierdoor inderdaad minder werd. Maar wat vooral een steeds terugkerend onderwerp was, is de vraag welke partijen (de gemeente en de GGD) er nou wel of niet van op de hoogte zouden zijn.

Later in het jaar 2001 kreeg dominee Visser weer aandacht in de media. Hij had een aantal caravans onder de Van Brienenoordbrug geplaatst. Het was een alternatief voor de tippelzone aan de Keileweg. Met deze actie vroeg hij aandacht voor de mensonwaardige situatie van de vrouwen op de Keileweg. Hij wilde laten zien dat het voor de vrouwen ook op een goede manier geregeld kan worden.

Verder komt uit de berichtgeving naar voren dat het Leger Des Heils zich hard maakt voor de vrouwen op de Keileweg. Zo delen zij jaarlijks kerstpakketjes uit.

In het jaar 2005 wordt er veel aandacht besteed aan de opvang voor de ex-prostituees in de krant. In dit kader verschijnt een artikel over een opvanghuis dat al een tijd lang open is en goed functioneert. Het blijft echter volgens de berichtgeving moeizaam om locaties te vinden voor deze opvanghuizen. De zoektocht dreigt zelfs uit te lopen op een fiasco.

4.4.6 Diversen

Er wordt geschreven dat volkstuinders protesteren tegen de verplaatsing van de tippelzone naar het Eiland van Brienenoord. Dit idee van Sørensen maakt hen woedend.

*"Volkstuinders protesteren tegen verplaatsing van de tippelzone van de Keileweg naar het Eiland van Brienenoord, ze willen geen hoereneiland: "Geen geneuk onder mijn beuk.""*²²

In het jaar 2002 verschijnen er een paar artikelen over open tbc op de tippelzone waarbij de klanten anoniem een test kunnen laten doen.

En er wordt geschreven dat bedrijven uit de omgeving van de Keileweg busjes laten rijden om werknemers vanuit hun werk weer veilig thuis te brengen.

Ook gaat het over de effecten van het sluitingsbeleid op de Keileweg. Zo kan Utrecht kan de toeloop van de vrouwen uit Rotterdam en Amsterdam niet aan. Het aantal prostituees zou er zijn verdubbeld. Wethouder Spekman maakt zich zorgen over de gevolgen van de sluiting van de Keileweg. Hij denkt dat hierdoor de problemen op de tippelzone aan de Europalaan zullen verergeren. En hij wil zijn goed functionerende tippelzone graag behouden.

De Rotterdamse vrouwen worden tevens steeds vaker in Den Haag gesignaleerd waardoor de situatie op de Haagse tippelzone meer gespannen wordt. Er bestaat veel concurrentie tussen de vrouwen en de vrouwen uit Rotterdam werken volgens de berichtgeving onder de prijs.

²¹ RD, 6 juli 2001

²² RD, 2 oktober 2002

*“ Eén meisje (19), dat claimt altijd de beste klandizie van de straat te hebben gehad, spreekt zich wél uit over de vrouwen van de Keileweg: Ze werken onder de prijs, voor vijf of tien euro doen ze alles. Het wordt binnenkort vechten hier.”*²³

In het jaar 2005 wordt er geschreven over het sluitingsproces van de Keileweg. Er wordt verwacht dat de definitieve sluiting voor problemen in de omgeving gaat zorgen. Om deze problemen te voorkomen wordt besloten de Keileweg eerder te sluiten, de harde kern wordt hiermee tot aftocht gedwongen. Tot slot verschijnt er een artikel waarin wordt geschreven over de gevolgen van het sluiten van de Keileweg. Hierbij wordt opgemerkt dat in Amsterdam sinds de sluiting van de tippelzone aan de Theemsweg de prostitutie is voort blijven bestaan wat vooral voor de vrouwen gevaarlijke situaties oplevert.

*“Dat verzin ik niet ter plekke; nee, dat stond in een nota die de gemeente Amsterdam deze zomer gepubliceerd heeft. Dat de prostitutie - sinds de sluiting van de tippelzone - smeriger, harder, mensonterender maar vooral onzichtbaarder is geworden.”*²⁴

In het artikel wordt cynisch geschreven over het feit dat het bestuur denkt dat dit niet in Rotterdam zal gebeuren. Zij gaan ervan uit dat *de Rotterdamse man* anders is.

4.5 Utrecht

Nu zal een overzicht volgen van de berichtgeving uit Utrecht. Hierbij zijn de berichten op dezelfde manier ingedeeld als de Rotterdamse artikelen. Op deze manier kan er een goede vergelijking worden gemaakt tussen de artikelen uit beide kranten.

4.5.1 Overlast

Aanvankelijk word er nauwelijks geschreven over overlast op de tippelzone aan de Europalaan. Één keer wordt er over een man geschreven die veel overlast zou veroorzaken. Vanaf het jaar 2004 is een toename te zien in het aantal berichten dat overlast meld. Volgens deze berichten wordt dit veroorzaakt doordat de tippelzone in Amsterdam is gesloten en omdat de Keileweg wordt afgebouwd. Veel vrouwen wijken uit naar Utrecht en de Europalaan raakt overbezet. Hierdoor gaan vrouwen gaan vaker buiten de zone tippelen, wat voor overlast zorgt.

*“Maar voor de politie dreigt de situatie door de grote toeloop onbeheersbaar te worden. Ook is er steeds meer overlast buiten de tippelzone zelf waarvoor politie nodig is. Een ander nadeel van de toestroom van nieuwe prostituees is dat in de regio Utrecht woonachtige tippelaarsters, voor wie De Baan bedoeld is, in de verdrukking komen.”*²⁵

De politiek in Utrecht maakt haar ergernis ten aanzien van de steden die hun tippelzone sluiten meer dan eens kenbaar in de media.

Vooraf wethouder Spekman (PVDA) spreekt zich hier regelmatig over uit in het Utrechts Nieuwsblad:

²³ RD, 22 oktober 2005

²⁴ RD, 10 september 2005

²⁵ UN, 11 november 2004

"Bij de andere grote gemeentes heeft Spekman er zich al vaker over beklagd dat die de straatprostitutie in de ban hebben gedaan." ²⁶

"Ik erger me wild aan die steden, zei Spekman. „Het sluiten van tippelzones is het sluiten van de ogen voor de realiteit. Straatprostitutie verdwijnt niet met de sluiting van een tippelzone, het wordt gewoon elders voortgezet." ²⁷

De wethouder gaat er vanuit dat het gedogen het beheersbaar houden van de problemen is. En hiermee zal ook de veiligheid van de vrouwen worden vergroot.

"Spekman heeft goede hoop dat de grote steden op termijn op hun besluit terugkomen. "Ze zullen keihard met de realiteit worden geconfronteerd. Je ziet in Amsterdam en Rotterdam nu al weer illegale plaatsen van straatprostitutie ontstaan. Het is verstandiger om een tippelzone te hebben waar je zicht en grip op hebt en zorg kunt bieden aan deze kwetsbare vrouwen. De tijd zal ons belonen." ²⁸

Een ander belangrijk element dat steeds weer vanuit de politiek wordt benadrukt is het goed functioneren van de tippelzone. Vaak is te lezen dat de Europalaan een succes is.

4.5.2 Omwonenden

Het wonen nabij de tippelzone wordt niet als negatief ervaren in de berichtgeving. Omwonenden geven in verschillende artikelen aan weinig last van de zone te ondervinden. En hek langs de tippelzone voorkomt dat er 's nachts bezoekers de nabij gelegen woonwijk in gaan. Er wordt zelfs geschreven dat mensen blij zijn om te kunnen verhuizen naar de woonwijk die nabij de tippelzone gelegen is.

"Maar in ons portiek zijn van de 27 gezinnen er nog maar drie Nederlands. Dat vind ik echt niet leuk meer. Het is er ook zo smerig. Als het is schoongemaakt, is het zo weer vies. Hier woon je onder Nederlanders." ²⁹

Verder verschijnen er een aantal artikelen waarin wordt geschreven over de bouw van duizend studentenflats vlakbij de tippelzone. Hier zal in het jaar 2005 mee worden gestart.

4.5.3 De vrouwen

In de Utrechtse berichtgeving worden de vrouwen meer als volwassen neergezet, die bewust de keuze voor het werk maken. Wel bestaat er volgens de berichtgeving onder hen een groep kwetsbare vrouwen. Deze zouden ook vooral last ondervinden van de toeloop van prostituees uit andere steden.

Er wordt een aantal keer geschreven over de groep vrouwen van buiten Utrecht. Zo zouden zij klanten regelmatig agressief benaderen en voor auto's springen. Doordat er veel vrouwen van buiten Utrecht zijn bijgekomen is er *broodnijd* tussen de vrouwen ontstaan, er zouden dan ook regelmatig gevechten uitbreken.

²⁶ UN, 17 november 2004

²⁷ UN, 11 november 2004

²⁸ UN, 24 december 2004

²⁹ UN, 8 augustus 2003

In een column wordt niet zo positief over de tippelzone geschreven. Hierin wordt benadrukt dat de vrouwen worden mishandeld en misbruikt. De schrijver vraagt zich af of de Europalaan zoveel verschilt van de tippelzone aan de Keileweg. Hij geeft aan dat mensen niet kunnen zien wat er op de tippelzone gebeurt omdat deze is afgeschermd door een hek. Hierbij trekt hij de positieve geluiden van wethouder Spekman over de tippelzone in twijfel. Er staan een aantal citaten in van 'wandelaars'³⁰ (zoals de klanten zichzelf noemen) afkomstig van een website waarop ervaringen van de klanten worden uitgewisseld over hun bezoeken aan prostituees.

"Vanavond een zekere Remi opgepikt, trainingspak, lang bruin haar en een leuk gezichtje. 35 euro afgesproken voor pijpen zc. Op de afwerkplek deed ze haar trainingsbroek omlaag, waardoor ik toen pas zag dat ze zwanger is., Haar mooie koppie werd ontsierd door haar rimpelige lichaam, te veel en te lang verslaafd, volgens mij. Thuisgekomen bleek ze ook nog geplast te hebben op de stoel. Ze had al zoveel gebruikt, dat ze bijna in slaap viel, heb haar toen maar weer gauw gedropt. Haar gebit verdient een volledige renovatie, maar ze houdt meestal uit gewoonte haar lippen wat meer op elkaar, zodat dat niet stoort." (Goossens, 2004)

4.5.4 Moorden, verkrachtingen en andere delicten

In de Utrechtse berichtgeving wordt een aantal keer melding gemaakt van gedwongen prostitutie. Één vrouw moet onder bedreiging als prostituee werken. Een andere vrouw (een asielzoekster) zou door een groep jongens te koop worden aangeboden voor een paar Euro. En de politie en jeugdhulpverleners krijgen regelmatig te maken met slachtoffers van 'loverboys'³¹.

Er wordt vijf jaar gevangenisstraf geëist tegen een verkrachter en er verschijnt een artikel over een moord op een Utrechtse prostituee. In dit artikel wordt aangegeven dat tegen de moordenaar TBS wordt geëist. Het is niet duidelijk wanneer deze moord heeft plaatsgevonden.

Er worden een aantal politiecontroles op de tippelzone gehouden, hierbij worden er tientallen boetes uitgeschreven. Één keer krijgt een tippelaarster een boete omdat ze er te bloot bij zou staan en er wordt een keer melding gemaakt van een tippelaarster die een boete krijgt omdat ze buiten de zone tippelt.

Verder verschijnen er berichten dat de situatie op de Europalaan aan het veranderen is. Dit wordt geweid aan de vrouwen die uit Rotterdam en Amsterdam komen. Ook zouden er vaker vrouwen in elkaar worden geslagen door pooiers.

*"De betrokkenen noemen de situatie aan de Europalaan grimmiger en onveiliger. Door het grote aanbod is er meer concurrentie tussen de prostituees. Dat leidt tot gevechten tussen de vrouwen. Doordat ze elkaar niet kennen en elkaar niet in de gaten houden, is er meer kans op geweld, verkrachting, op te jonge hoeren en gedwongen prostitutie."*³²

³⁰ UN, 21 augustus 2004

³¹ UN, 20 april 2004

³² UN, 25 oktober 2004

4.5.5 Speciale projecten

Op de tippelzone staat een HAP-bus, waar de vrouwen terecht kunnen voor condooms, schone naalden of om bij te komen van het werk. Door financiële problemen dreigt de bus voor drie avonden per week dicht te gaan.

4.5.6 Diversen

Volgens de berichtgeving zijn er door de komst van vrouwen uit andere steden teveel vrouwen werkzaam op de tippelzone. Hierdoor vinden er extra controles van de politie plaats. Verder wordt er in de media vaak positief over de Europalaan geschreven.

“Utrecht vindt zichzelf wel succesvol. De stad is niet van plan als opvang te dienen voor straatprostituees die verdreven worden uit de andere grote steden.”

³³

Omdat Utrecht een succesvolle tippelzone heeft zijn er Europese steden (waaronder Keulen en Liverpool) die het Utrechtse model willen kopiëren. Een belangrijk kenmerk van de tippelzone is de kleinschaligheid, op de zone is plaats voor maximaal vijftig vrouwen. De prostituees zijn bekend bij de politie en een vaste agent is elke avond werkzaam op de tippelzone. Een andere reden dat de zone goed functioneert, is de aanwezigheid van de HAP-bus.

4.5.7 De gemeente

Niet alleen de berichtgeving over de Utrechtse tippelzone is positief van aard, ook de gemeente is zeer positief over de zone.

In een rapport over de veiligheid in Transwijk komt naar voren dat er sprake is van een toename van onveiligheidsgevoelens bij wijkbewoners. Hierbij is een opvallend verschijnsel dat er vanaf het jaar 2001 juist sprake is van een afname van het aantal criminele incidenten in de wijk.

“Transwijk-Zuid is kleiner en er vinden minder incidenten plaats, ondanks de aanwezigheid van de prostitutiezone. In het algemeen kunnen we spreken van een positieve ontwikkeling: we zien een afname van het aantal autokraken, inbraken en geweldsdelicten.” (Gemeente Utrecht, 2006:3)

Veel bewoners uit de wijk geven aan dat zij zich onveilig voelen door rondhangende jongeren. Maar ook de verkleuring van de wijk maakt dat mensen zich minder op hun gemak voelen. Zo zijn er veel klachten geweest toen er in de wijk een theehuis en een belhuis werden geopend. De Europalaan, nabij deze wijk gelegen wordt niet genoemd als een oorzaak van de onveiligheidsgevoelens.

“Opvallend is dat de tippelzone op de Europalaan weinig genoemd wordt als onveilige plek.” (gemeente Utrecht, 2006:4)

4.6 Conclusie

In dit hoofdstuk is gekeken naar de omvang en aard van de media aandacht ten aanzien van de tippelzone aan de Keileweg en de tippelzone aan de Europalaan.

³³ UN, 20 augustus 2004

Hieruit is naar voren gekomen dat er veel meer berichten zijn verschenen over de Keileweg dan over de Europalaan. En dat de inhoud van de verschenen berichten nogal verschilt in beide steden.

Zo word er in Rotterdam veel over de overlast die de tippelzone veroorzaakt geschreven. Het zijn de vrouwen die buiten de zone tippelen, de drugsdealers, de zo genaamde randfiguren en de gebruikersruimten die in de media verantwoordelijk worden gehouden voor de overlast.

De Europalaan in Utrecht wordt veelal in een positief daglicht gezet. De tippelzone met haar voorzieningen functioneert goed. In het jaar 2004 wordt er wel over overlast geschreven, maar deze overlast wordt veroorzaakt door de vrouwen uit Amsterdam en Rotterdam. In dit jaar wordt ook regelmatig geschreven over de ergernis van wethouder Spekman. Hij is van mening dat het gedogen van een tippelzone het beheersbaar houden van de problemen is. Tippelprostitutie zou niet verdwijnen na de sluiting van een tippelzone.

In het Rotterdams Dagblad wordt regelmatig geschreven over klagende en protesterende omwonenden en de gevolgen van deze protesten. Zoals op 3 juli 2002 de toezegging van het college om de Keileweg te sluiten en dat de opvang voor drugsverslaafde mannen aan de Ohmstraat niet doorgaat.

In Utrecht laten de omwonenden zich positief uit in de media, zo zijn ze blij te kunnen verhuizen naar de woonwijk, die nabij de tippelzone is gelegen. Een hek langs de tippelzone zou ervoor zorgen dat er geen sprake is van uitwaaiing en mensen niet kunnen zien wat er op de zone gebeurt.

Met betrekking tot de vrouwen wordt er in de Rotterdamse media veelal benadrukt dat zij ziek zijn en niet een bewuste keuze kunnen maken voor hun werk als prostituee. Het college ziet het als haar taak om voor deze vrouwen te zorgen. Er zijn een aantal andere partijen die hier anders over denken, zoals columnist Carrie, Nora Storms en dominee Visser. Zij vinden dat de vrouwen wel zelf de keuze voor hun werk maken, en zijn voor het gedogen van de tippelzone om zodoende de veiligheid voor de vrouwen te waarborgen. De Utrechtse vrouwen worden meer als volwassen neergezet. Er wordt geschreven dat ze bewust de keuze maken voor het werk. Er is echter een artikel waarin anders over de tippelzone wordt geschreven en waarin wordt benadrukt dat de vrouwen worden misbruikt en uitgebuit.

De vrouwen op de Rotterdamse tippelzone lijken meer risico te lopen. Over de periode 2000-2005 zijn er vier tippelaarsters vermoord en heeft er een tijd lang een serieverkrachter rondgelopen. Ook wordt er een aantal keer geschreven dat er vrouwen worden mishandeld. In Utrecht wordt een paar keer in de krant vermeld dat vrouwen worden gedwongen om als prostituee te werken, en dat er vechtpartijen tussen de vrouwen ontstaan als gevolg van een overvolle tippelzone.

Ook wordt er in beide kranten geschreven over de gevolgen van de sluiting van de Keileweg. Zo gaan de Rotterdamse vrouwen op andere plekken tippelen zoals in Den Haag en Utrecht. En deze laatste partij heeft hier veel ergernissen over. Hun tippelzone wordt overbelast door de aanwezigheid van onder andere de vrouwen uit Rotterdam.

De Europalaan wordt in de berichtgeving positief in beeld gebracht. Bij de Keileweg is hier nauwelijks sprake van. Behalve de artikelen die over *de*

Koninginnen van de nacht gaan. Hierin worden de vrouwen op een andere manier in beeld gebracht. Ze worden niet zozeer als slachtoffer neergezet en er wordt opgekomen voor hun belang als prostituee. Hierbij is het realiseren van een veilige werkplek een belangrijk onderwerp.

5 De drie strategieën

In het vorige hoofdstuk is een begin gemaakt met het eerste deel van het onderzoek. Er is gekeken naar wat en hoe vaak de media over beide tippelzones heeft geschreven. Nu zal het eerste deel van het onderzoek worden afgesloten, door een analyse te maken van de hiervoor omschreven artikelen. In dit gedeelte zal een antwoord worden gegeven op de eerste onderzoeksvraag:

Is de rol van de media anders in Rotterdam dan in Utrecht, wordt de overlast van de tippelzone meer nadrukkelijk, vaker of meer overdreven in beeld gebracht?

Bij het analyseren van de krantenberichten is gebruik gemaakt van een analyse model. Dit model is ontwikkeld aan de hand van de theorie van Critcher over morele paniek. Critcher geeft aan dat bij het ontstaan van morele paniek de media een cruciale rol speelt. Want zij zal als eerste een persoon of object aanwijzen die of dat de morele orde bedreigt en hier ook veelvuldig over schrijven. Critcher schrijft in zijn theorie over het daadwerkelijk ontstaan van morele paniek. Hij omschrijft in het proces van morele paniek zeven fases. De tussenkomst van de media is de tweede fase.

In het kader van deze scriptie is het daadwerkelijk ontstaan van morele paniek niet aan de orde. Er wordt louter gekeken naar de rol die de media speelt, brengt zij de gebeurtenissen op een meer nadrukkelijke en overdreven manier in beeld. Of anders gezegd laat zij de dingen erger klinken dan ze zijn. Want als dit het geval is dan heeft de media een werkelijkheid gecreëerd die afwijkt van de feitelijke gebeurtenissen. En als blijkt dat de politiek haar besluit om de Keileweg te sluiten heeft genomen onder invloed van deze media, dan is het waarschijnlijk dat dit besluit niet op grond van de juiste informatie is genomen.

Critcher geeft in zijn theorie aan dat de media drie strategieën toepast bij het aanwijzen van een persoon of object die of dat de morele orde zou bedreigen:

1. vervorming en overdrijving
2. symbolisering en voorspelling
3. sensitivering

Er zal per strategie worden bekeken in hoeverre de Rotterdamse en de Utrechtse media deze hebben toegepast in hun berichtgeving ten aanzien van hun tippelzones. Wordt er bijvoorbeeld in Rotterdam vaker overdreven en is er vaker sprake van stereotypering en symbolisering. Op deze manier moet naar voren komen of de media de gebeurtenissen op de Rotterdamse Keileweg op een overdreven manier in beeld heeft gebracht.

5.1 Overdrijving en vervorming

Een belangrijke vraag die bij deze strategie moet worden gesteld is:

Welke bewijzen zijn er voor overdrijving en vervorming?

Om dit vast te stellen is in de tekstanalyse gelet op de aanwezigheid van melodramatische woorden, sensationele koppen, emotioneel taalgebruik en stereotypering. Tevens is de berichtgeving voor een gedeelte vergeleken met de bevindingen uit het rapport van de Johannes Wier stichting. Op grond hiervan wordt eventuele overdrijving en vervorming nog eens extra bevestigd.

In het rapport van de Johannes Wier stichting wordt gekeken naar in hoeverre de gemeenten Rotterdam en Amsterdam bij het sluiten van hun tippelzones rekening hebben gehouden met de gezondheid en het welzijn van de vrouwen. Uit het rapport komt naar voren dat de vrouwen op de Rotterdamse tippelzone met ernstige psychiatrische problemen te maken hebben en dat het de klanten en de pooiers zijn die de problemen op en rond de zone veroorzaken, dus niet zozeer de vrouwen zelf.

Wat verder naar voren komt is dat met het sluiten van de tippelzone een relatief veilige werkplek voor de vrouwen verdwijnt. Voorzieningen op de tippelzone, die bevorderlijk zijn voor de gezondheid en welzijn van vrouwen (Keetje Tippel) zullen met het de zone verdwijnen.

"Het sluiten van de zones wordt ingegeven door overlast die voornamelijk wordt veroorzaakt door mannen. Dit zijn klanten, pooiers etc. De maatregel treft echter voornamelijk vrouwen. Zij worden beroofd van hun relatief veilige werkplek en de daaraan gekoppelde voorzieningen." (Bruins & van Erkel, 2005:20)

Tijdens het sluitingsproces zijn de vrouwen zelf niet gehoord. Wel heeft er met de vrouwen overleg plaatsgevonden over de alternatieven voor het tippelen zoals de raamprostitutie. In dit overleg kwam naar voren dat de vrouwen dit niet wilden.

Tijdens het onderzoek zijn Bruins en van Erkel op bezoek geweest op de Keileweg. Zij troffen hier gemotiveerde hulpverleners aan die goed op de hoogte waren van de omstandigheden van de vrouwen.

5.1.1 Sensationele koppen

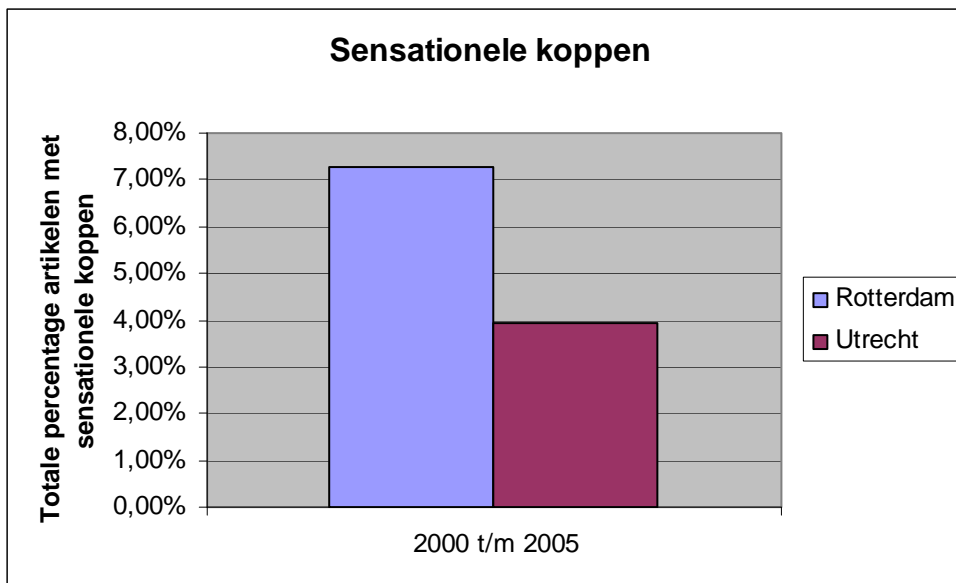
Een kop is aangemerkt als sensationeel indien er sprake was van een kop die weinig met de inhoud van het bijbehorende krantenbericht te maken had. De kop bevatte vaak een uit het verband gerukt element van het artikel. Dit element trok veel aandacht. Voorbeelden van deze koppen zijn:

"Huisvrouwen knokken voor 't Oude Noorden".³⁴ " Drugshandel op Keileweg met medeweten van hulpverlening " ³⁵. En " Kerst aan koude Keileweg; Dealers worden gedoogd, broodjes-uitdelers niet." ³⁶

³⁴ RD, september 2004

³⁵ RD, 23 juli 2002

³⁶ RD, 18 december 2002

Figuur 2: Sensationele koppen

In figuur 1 is te zien dat er over de periode 2000 tot en met 2005 in Rotterdam relatief meer artikelen zijn verschenen die sensationele koppen bevatten. In de Utrechtse berichtgeving bevatte vier procent van de artikelen een sensationele kop in Rotterdam was dit acht procent.

5.1.2 Melodramatische woorden

Bij het bepalen van de aanwezigheid van melodramatische woorden moet worden opgemerkt dat het onderscheid met emotioneel taalgebruik soms lastig te bepalen was.

Bij melodramatische woorden worden woorden bedoeld die het verhaal extra smeugig of sappig maken, en ervoor zorgen dat het geheel op een overdreven sentimentele manier in beeld wordt gebracht. Gebeurtenissen klinken hierdoor extra erg.

“Dat de tippelzone een vergaarbak van ellende is, een etalage van de zelfkant van de maatschappij, dat wisten we al lang. Wie daar zijn brood (of dope) moet verdienen, verdient per definitie ons medelijden. Maar als het in een beschaafd land als het onze mogelijk is dat zwaar gestoorde vrouwen zich onder erbarmelijke omstandigheden prostitueren, dan zit er iets grondig scheef.”³⁷

Hierbij zijn een *vergaarbak van ellende* en een *etalage van de zelfkant van de maatschappij* goede voorbeelden van melodramatische woordkeuzes. Op zich mag duidelijk zijn dat een tippelzone een plek is waar nare dingen (kunnen) gebeuren, maar de manier waarop het in dit citaat wordt omschreven maakt het allemaal nog erger, de realiteit wordt nog schrijnende omschreven dan die al is.

Dit beeld wordt nog eens extra bevestigd als wordt gekeken naar wat er in het rapport van de Johannes Wier stichting te lezen is over het werken op een tippelzone. Hierin kom naar voren dat wanneer vrouwen werkzaam zijn als prostituee de kans op geweld groter is dan op een gemiddelde werkplek. Maar dat op een tippelzone juist de veiligheid van de vrouwen in redelijke mate is

³⁷ RD, 22 mei 2003

gewaarborgd. Veel van de vrouwen die werkzaam waren op de tippelzone geven ook aan dat dit een van de grootste voordelen hiervan is.

“ Vrouwenhandel en gedwongen prostitutie zijn nauw met elkaar verweven. Op de zone bestaat voor vrouwen de mogelijkheid om via een laagdrempelig systeem hiervan aangifte te doen en uit het systeem te komen. Anderzijds kan de hulpverlening hierin ook actief hulp bieden doordat zij alert hierop is. Met het sluiten van de zone vervalt een stuk veiligheid voor de prostituees en wordt voor hen de weg naar aangifte van vrouwenhandel en gedwongen prostitutie moeilijker.” (Bruins & van Erkel, 2005:)

Een ander voorbeeld van overdrijving door melodramatische woorden is te lezen in het volgende citaat:

*“Niet voor het eerst liet ze zich dreigend uit naar hoerenlopers. “We laten de stad niet bevleken door prostituanten. Ze krijgen een vette prent. Als die thuis op de deurmat ploft, zullen ze zien dat het niet om een klein overtredinkje gaat.”*³⁸

De stad niet laten bevleken door prostituanten geeft het idee dat de klanten mannen zijn die een bedreiging vormen voor de reinheid van de stad.

Ook in het Utrechts Nieuwsblad zijn voorbeelden te vinden van melodramatische woorden.

*“Liverpool kampt met ernstige overlast door prostitutie. In 2003 werden twee prostituees op gruwelijke wijze vermoord. De gemeenteraad van Liverpool ziet daarom voordelen in de Utrechtse aanpak.”*³⁹

De woorden *kampt met ernstige overlast* dramatiseren het geheel, ook de prostituees die *op gruwelijke wijze zijn vermoord*, werken versterkend op het beeld van ernstige overlast. Op zich is niet duidelijk hoe de vrouwen om het leven zijn gekomen en aangenomen mag worden dat dit niet leuk is geweest, maar de vraag rest of dit met *gruwelijk* omschreven moet worden.

Opvallend in de Utrechtse berichtgeving is, dat als er sprake is van overdrijving en vervorming het meestal niet over de tippelzone aan de Europalaan gaat. Het zijn vaak andere elementen die ervoor zorgen dat de tippelzone bijvoorbeeld weer te maken krijgt met overlast:

*“Dat zeiden zij gisteren toe tijdens de raadscommissievergadering maatschappelijke ontwikkeling. De grote steden hebben Utrecht opgezadeld met een overbevolkte Europalaan, vinden zij.”*⁴⁰

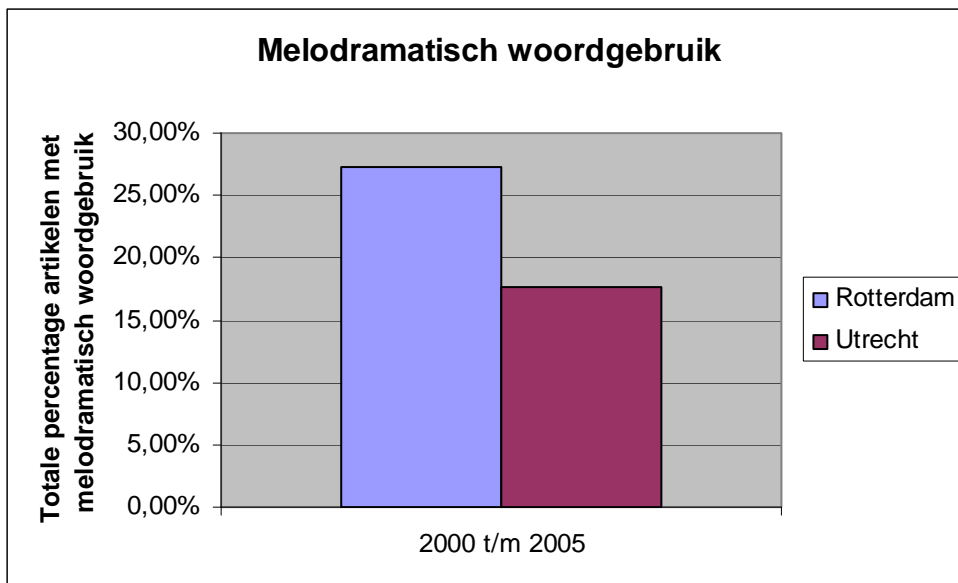
*“Het Utrechtse systeem voor tippelen -dat inmiddels is geëxporteerd naar Keulen, Liverpool en Bulgarije- werkte twintig jaar lang perfect, constateert Ten Horn. Maar door de toestroom uit de andere drie grote steden werkt het niet meer. „Ik ben bang dat de ellende van daar -vrouwenhandel, schietpartijen, de drugscene, verloedering- naar Utrecht komt”.*⁴¹

³⁸ RD, 30 mei 2005

³⁹ UN, 28 januari 2005

⁴⁰ UN, 24 december 2004

⁴¹ UN, 25 oktober 2004

Figuur 3: Melodramatische woorden.

In figuur 2 is te zien dat er over de periode 2000 tot en met 2005 er relatief in iets meer van de artikelen uit Rotterdam melodramatische woorden zijn gebruikt. In de Utrechtse berichtgeving bevatte 18 procent van de artikelen melodramatische woorden, in Rotterdam was dit 26 procent.

5.1.3 Emotioneel taalgebruik

Om dit vast te stellen is gelet op de aanwezigheid van emoties bij een omschreven gebeurtenis en hoe deze emotie vervolgens is omschreven. Hierbij is gekeken naar de context waarin bepaalde woorden zijn toegepast en naar het gebruik van type woorden. Als uit de context naar voren kwam dat bepaalde woorden op een versterking duiden van emoties of dat emoties met melodramatische woorden werden omschreven is dit gemeten als emotioneel taalgebruik. In sommige gevallen kan een bericht gaan over mensen die bijvoorbeeld schrikken van, of boos zijn over de tippelzone. Dit kan op verschillende manieren worden omschreven:

*In politiek Den Haag is geschokt gereageerd op het bericht gisteren in het Rotterdams Dagblad dat zelfs zwakbegaafde en hoogzwangere vrouwen zich gedwongen voelen te tippelen op de Keileweg. De PvdA-Kamerfractie stelt de kwestie aan de orde in schriftelijke vragen. De partij verbaast zich over het feit dat hulpverleners 'de weerloze schepsels' niet uit de ellende van de tippelzone weten te bevrijden. "Aan deze mensonterende zaken moet een einde komen," meent woordvoerder Volksgezondheid Arib."*⁴²

Hierbij wordt *geschokt gereageerd* in combinatie met *dat zelfs...zich gedwongen voelen om te tippelen* en *....niet uit de ellende van...* als emotioneel taalgebruik gezien. Door gebruik te maken van deze woorden worden de omschreven emoties sterker. Waardoor de kans ook groter is dat de emoties van de lezers worden aangewakkerd. Wat hierbij ook erg opvallend is, is dat er in 2000 ook een artikel in het Rotterdams Dagblad verscheen over zwangere vrouwen op de tippelzone, deze was echter veel minder emotioneel beladen.

⁴² RD, 23 mei 2003

In dit krantenbericht werd aangegeven dat heel Rotterdam in paniek was over deze kwestie. Maar er wordt na het verschijnen van dit artikel niks meer over de zwangere vrouw geschreven in de krant.

In het artikel uit 2003 is dit anders, er verschijnen weer andere artikelen die verder ingaan op de kwestie. En emotioneel taalgebruik niet schuwen.

Nog een voorbeeld van emotioneel taalgebruik:

*“En het ergste moest nog komen. Van den Anker diende tijdens een historische bijeenkomst op Katendrecht ziedende bewoners te overtuigen van het nut van een opvanghuis voor ex-prostituees van de Keileweg. Er kwam uiteindelijk een andere plek en zij verliet de zaal onder gejoel, gesis en gevloek.”*⁴³

Hierbij is *ziedende* een typisch voorbeeld van emotioneel taalgebruik. De schrijver had ook kunnen kiezen om het woord *boze* of het woord *woedende* te gebruiken. Ziedende zorgt ervoor dat de emotionele lading groter wordt.

5.1.1.1 Ingezonden brieven

In het Rotterdams Dagblad zijn er veel ingezonden brieven van omwonenden te lezen. Ze zijn het niet eens met de gang van zaken rondom de Keileweg. Uit deze brieven komt duidelijk naar voren dat de media fungeert als een uitlaatklep van hun onbewuste angsten en resentimenten. Met deze brieven geven zij hun gevoelens ook een plek. Veel brieven zijn emotioneel beladen en de boosheid van de schrijvers komt duidelijk naar voren. Er is vaak een combinatie te lezen van emotioneel taalgebruik en melodramatische woorden. Het geeft expliciet aan dat de schrijvers er genoeg van hebben.

*“De door de gemeente Rotterdam ingerichte vrijplaats voor uitbuiting en vernedering (en noem maar op) door souteneurs, dealers en hoerenlopers (als altijd zijn de meiden die er rondlopen het slachtoffer) dient in 2005 te verhuizen. Sluiten, zou ik zeggen. En zo'n tippelzone nergens anders meer laten terugkomen.”*⁴⁴

*“De drugsoverlast in omliggende woongebieden van een tippelzone zijn zo gigantisch, dat je dat niet een woonbuurt kan aandoen. Bovendien is de menselijke ellende op de zone gigantisch. Hulp van de verslaafde prostituees door drugszorgverleners en aanpak van illegalen en criminelen via justitie bieden meer soelaas.”*⁴⁵

5.1.1.2 Utrecht

In het Utrechts Nieuwsbad wordt ook gebruikt gemaakt van emotionele taal in de berichtgeving. Ze wordt de Europalaan via de emoties van de lezers in een positief daglicht gezet:

*“De Europalaan maakt faam als 'exportproduct'. Na Duitse belangstelling ziet het Britse Liverpool een model a la Utrecht als de oplossing voor de plaatselijk ontspoorde prostitutiewereld.”*⁴⁶

Het woord *faam* drukt emotie uit. Er zijn aantal steden die het model van Utrecht over willen nemen en er wordt in termen van een *beroemdheid* geschreven. Een

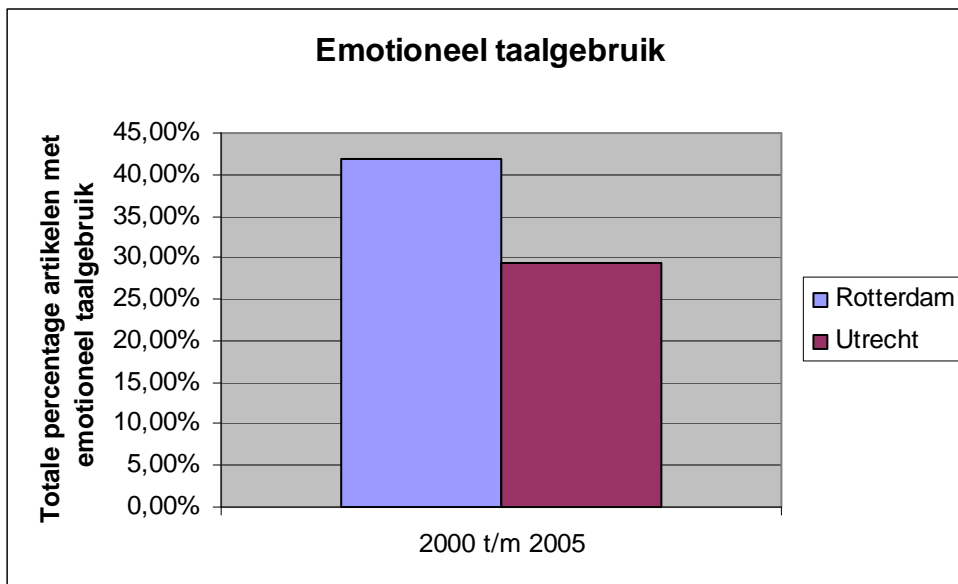
⁴³ RD, 2 april 2005

⁴⁴ RD, 2 oktober 2002

⁴⁵ RD, 9 oktober 2002

⁴⁶ UN, 5 april 2004

dergelijk woord zou eerder op zijn plaats zijn bij de omschrijving van een wereldkampioen schaatsen of een popidool.

Figuur 4: Emotioneel taalgebruik.

In figuur 3 is te zien dat er in de Rotterdamse berichtgeving relatief vaker sprake is geweest van emotioneel taalgebruik. In Utrecht bevatte 29 procent van de artikelen emotioneel taalgebruik. En in Rotterdam was er bij 43 procent van de artikelen sprake van emotioneel taalgebruik.

5.1.6 Stereotypering

Stereotyperen is het isoleren van een eigenschap uit een verzameling eigenschappen en deze ene eigenschap als representatief zien voor de gehele verzameling. Het gevolg van stereotypering is dat een groep individuen wordt gecategoriseerd naar een gezamenlijk gedragsaspect. Bijvoorbeeld het bezoeken van prostituees waarbij de groep *hoerenlopers* wordt genoemd. Het gevolg hiervan is dat verbanden uit hun context worden gerukt en dat er vervorming plaatsvindt. Als er in de media sprake is van veelvuldig gebruik van specifieke stereotypes, zullen deze vaker worden gebruikt in gesprekken en redevoeringen in het alledaagse leven. Hiermee zullen deze stereotypes ook sneller tot stand worden gebracht. Bij stereotypering zijn er twee vragen van belang namelijk:

Wie wordt er gestereotypeerd?

Wat voor een soort stereotypering is het?

Als wordt gekeken naar wie er wordt gestereotypeerd in de Rotterdamse berichtgeving dan zijn dit de vrouwen, de klanten en de personen die geen klant zijn en niet tippelen maar wel aanwezig zijn op de Keileweg. In de Utrechtse berichtgeving is er sprake van stereotypering ten aanzien van de vrouwen en de klanten. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit wel in zeer beperkte mate gebeurt.

In de meeste artikelen uit Rotterdam worden de vrouwen *heroinehoeren* genoemd. Maar er wordt ook wel gesproken over *tippelmeisjes* en *straathoertjes* . Typisch voor de Rotterdamse berichtgeving is dat er veel over de *meiden* of

meisje wordt gesproken. Terwijl het in de meeste gevallen over vrouwen tussen de dertig en veertig jaar gaat. Dit in combinatie met de vele berichten die zijn verschenen over de nare situatie waar de vrouwen zich in bevinden. Versterkt het idee dat de vrouwen slachtoffer zijn en dat ze niet bewust kunnen kiezen voor het werk. Meiden en meisjes zijn nog niet volwassen en hierdoor kunnen de gemaakte keuzes als niet altijd even serieus gezien worden.

In Utrecht wordt er bijna altijd over vrouwen gesproken, ze maken vrijwillig de keuze om een scheiding te maken tussen liefde en seks. Een enkele keer is er sprake van stereotypering zoals *hoertjes of prijsvechtertjes*.

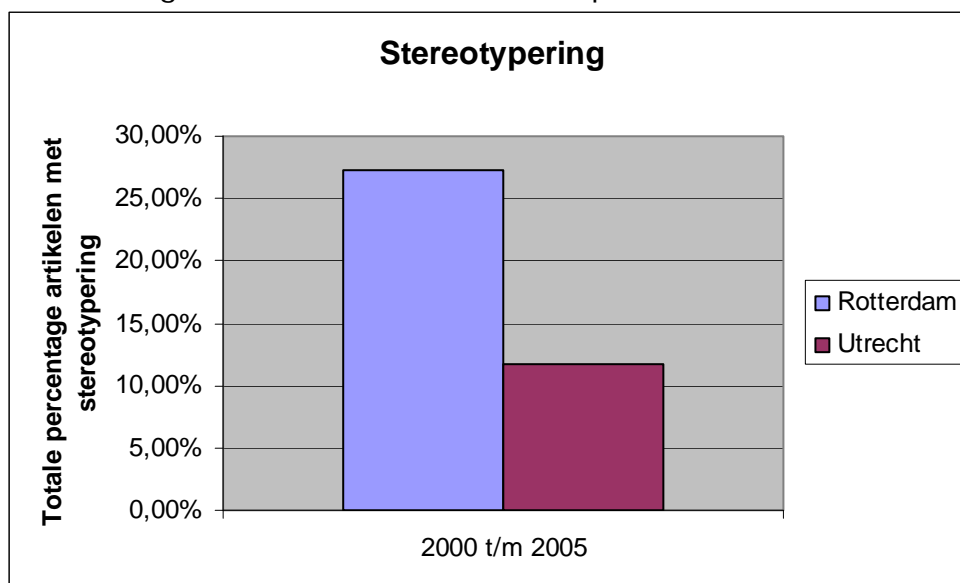
De klanten worden in de Rotterdamse berichtgeving op verschillende manieren gestereotypeerd maar in de meeste gevallen wordt er toch gesproken over *hoerenlopers*. Andere stereotyperingen zijn *perverse klootzakken, viezerikken* en *smeerlappen* zoals in de citaten hieronder te lezen is:

Het Rotterdamse gemeenteraadslid Jantine Kriens (PvdA) bedacht vorige week de oplossing van het Rotterdamse prostitutieprobleem. Het mens stelde voor de privacyregels eens lekker op te rekken en de kentekens van hoerenlopers op Internet te zetten. Zo konden die smeerlappen weldra door familie, vrienden en collega's worden ontmaskerd, waardoor ze het nooit meer in hun hoofd zouden halen voor een snelle wip de tippelzone aan de Keileweg te bezoeken. Tot zover het prostitutiebestrijdingshandboek van Jantine Kriens." ⁴⁷

"Annet: "Die mannen komen speciaal voor haar. Perverse klootzakken. Viezerikken." ⁴⁸

Als er in Utrecht sprake is van stereotypering ten aanzien van de klanten dan wordt er in de meeste gevallen over de *hoerenloper* geschreven.

De mensen die zich op de Keileweg bevinden zonder klant te zijn en niet tippelen worden vaak aangeduid met *randfiguur*. Het zijn vaak mensen die er komen om heroïne te gebruiken of om het te verkopen.

⁴⁷ RD, 17 mei 2003

⁴⁸ RD, 22 mei 2003

Figuur 5: Stereotypering.

In figuur 4 is te zien dat er over de periode 2000 tot en met 2005 in veel grotere mate sprake is geweest van stereotypering in de Rotterdamse berichtgeving. In Utrecht bevatte 12 procent van de artikelen stereotypering. In Rotterdam was dit meer, namelijk 27 procent.

5.2 Symbolisering en voorspelling

Om te bepalen of er sprake is van symbolisering is er uitgegaan van de definitie:

“het symbool zijn van, zinnebeeldig voorstellen” (www.vanDale.nl 21-08-06).

Voorbeelden hiervan zijn: *Junks. Koninginnen van de nacht. Mongoolse vrouw. Het beest van de Keileweg. Zorgenkindje. Bedeljunks. Mongooltje van de Keileweg. De wolven. Wandelaars.*

In een groot deel van de artikelen uit Rotterdam wordt over junks gesproken. Hiermee wordt er gedoeld op de verslaafden die zich op de Keileweg bevinden. In sommige artikelen worden ook de tippelende vrouwen op deze manier omschreven.

Een ander symbool dat in meerdere artikelen in het Rotterdams Dagblad wordt gebruikt is *het mongooltje van de Keileweg*.

*“Daar verkoopt, temidden van hoerenlopers, pooiers, dealers en (heroïne)hoeren, een vrouw die wordt omschreven als een 'mongooltje' voor een paar duiten haar lichaam aan wie het hebben wil.”*⁴⁹

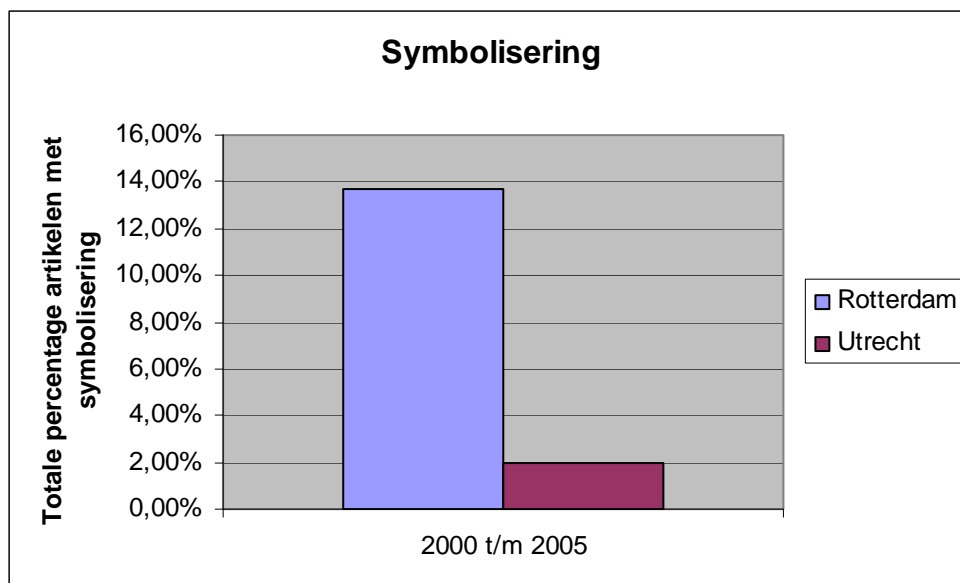
In Utrecht wordt in een artikel het symbool *wandelaar* gebruikt om de klant te omschrijven:

*“Hoewel? De dankzij Oudkerk beroemd geworden consumentensite Hookers.nl geeft een aardig, zij het geflatteerd, beeld van de zegeningen van de Europaan. Enkele observaties van 'wandelaars', zoals de heren zich noemen.”*⁵⁰

Critcher schrijft in zijn boek dat bij symbolisering een woord symbool wordt voor een bepaalde status. In dit geval staat *junk* symbool voor drugsverslaafde. Maar dit woord werd ook al gebruikt voordat de artikelen over de Keileweg zijn verschenen. Door de drugsverslaafden zelf, de hulpverleners en andere partijen. De media heeft dus niet bijgedragen aan symbolisering van deze groep. Dit symbool bestond al en de media heeft er gebruik van gemaakt. In het geval van het *mongooltje van de Keileweg* kan worden gesteld er sprake is geweest van symbolisering door de media. Hier wordt echter alleen een persoon mee aangeduid en niet zozeer een hele groep. Bij het symbool *wandelaar* gaat het wel weer over een groep, alleen wordt het maar in één artikel gebruikt. Hierna zie je het symbool niet meer terug en er kan dus worden gesteld dat het niet tot stand wordt gebracht. Er zijn geen overtuigende bewijzen gevonden van symbolisering door de media.

⁴⁹ RD, 22 mei 2003

⁵⁰ UN, 21 augustus 2004

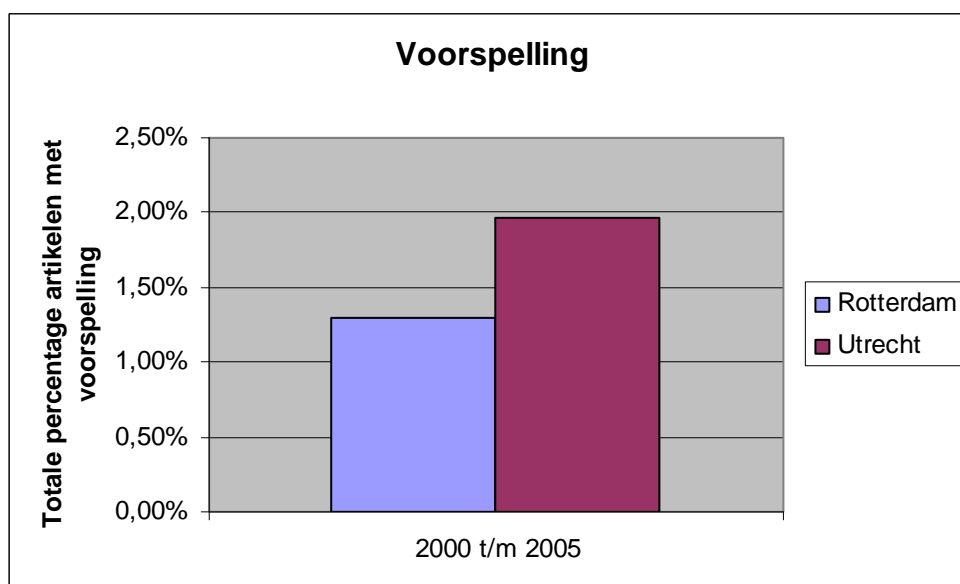

Figuur 6: Symbolisering.

In figuur 5 is te zien dat er in Rotterdam vaker gebruik is gemaakt van symbolen. In Utrecht was er bij 2 procent van de artikelen sprake van symbolisering, in Rotterdam was dit 14 procent.

5.2.1 Voorspelling

In de artikelen over zowel de Rotterdamse tippelzone als de Utrechtse tippelzone is er bijna geen sprake van voorspelling. Een enkele keer wordt er gezegd dat het sluiten van de tippelzone verkrachtingen in de hand zullen werken.

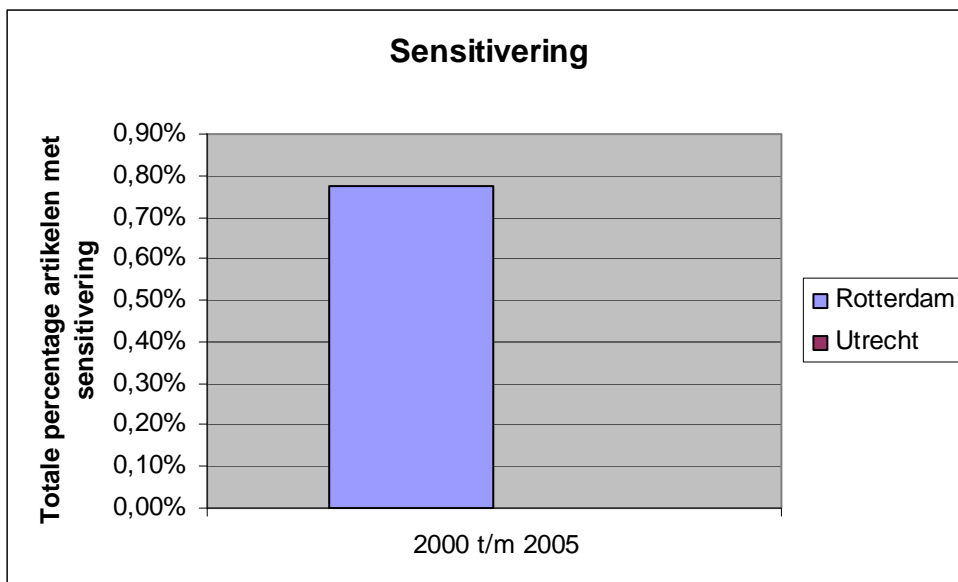
Figuur 7: Voorspelling.

Hierbij is er in Utrecht over de periode 2000 tot en met 2005 vaker sprake van voorspelling. Maar gezien het beperkte aantal keer dat dit voor is gekomen is dit weinig zeggend.

5.3 Sensivitering

Bij het vaststellen van sensitivering is de vraag welke bewijzen hiervoor aanwezig zijn van belang. Deze bewijzen zijn in de berichtgeving zeer moeilijk te vinden. Het grote aantal berichten dat in Rotterdam is verschenen zou een indicatie voor sensitivering kunnen zijn, maar dit zou ook te maken kunnen hebben met het feit dat er veel ontwikkelingen zijn geweest op en rond de Keileweg. Er is gekozen om per bericht te kijken wat de toegevoegde waarde ervan is. Als inhoudelijk wordt gekeken naar de Rotterdamse berichten dan lijken deze vaak wel iets toe te voegen. Een enkele keer is er sprake van een bericht dat niet veel toe te voegen heeft.

Voorbeelden hiervan zijn de aanwezigheid van de *koninginnen van de nacht* bij de boekpresentatie van columniste Carrie, en dat een van de caravans die Dominee Visser heeft gebruikt voor zijn tippelzone onder de van Brienoordbrug zou zijn gestolen. Maar gezien het beperkte aantal van dit soort berichten zijn de bewijzen voor sensitivering niet overtuigend aanwezig. Dit beeld wordt versterkt als naar figuur 7 wordt gekeken. Nog niet eens één procent van de artikelen uit Rotterdam bevatte tekst die als sensitiverend kan worden aangemerkt.

Figuur 8: Sensitivering.

5.4 Conclusie

Er kan worden gesteld dat het Rotterdams Dagblad ten aanzien van haar berichtgeving over de tippelzone aan de Keileweg gebruik heeft gemaakt van de eerste strategie overdrijving en vervorming.

In veel berichten wordt de overlast en de situatie van de vrouwen op een overdreven manier in beeld gebracht. Zo wordt de tippelzone een vergaarbak van ellende genoemd. En wordt er geschreven over een ingerichte vrijplaats voor ellende en uitbuiting. De overlast wordt met gigantisch omschreven en dit mag je absoluut niemand aandoen. Het gevolg is dat het er een beeld van de tippelzone wordt neergezet dat alleen maar negatief is, terwijl zoals te lezen is in het rapport van de Johannes Wier stichting, de tippelzone ook positieve kanten heeft. Zo vormt het een relatief veilige werkplek voor vrouwen die met tippelen hun geld willen verdienen. De vraag reist dan ook wat gebeurt er met de vrouwen die willen blijven werken als straatprostitutuee. Want zonder de sociale

controle die ze op een officiële tippelzone hebben zijn ze overgeleverd aan de klant en zijn ze dus veel kwetsbaarder.

Door veelvuldig gebruik te maken van stereotyperingen is er vervorming in de berichtgeving ontstaan. De klanten worden als viezerikken en uitbuiters omschreven en er ontstaat een vertekend en negatief beeld van hen. Maar dit geldt ook voor de vrouwen, zij worden vaak als slachtoffers neergezet die geen andere keuze hebben dan dit mensonterende werk. Ook hierbij kan de vraag worden gesteld of dit helemaal correct is. Er zijn namelijk verschillende instanties, zoals het Leger des Heils, Keetje Tippel en de Delta Bouman die deze vrouwen willen helpen. Misschien zijn de hulpverleningsmethoden niet helemaal ideaal, maar het werken op een tippelzone is ook niet ideaal.

Het Utrechtse Nieuwsblad heeft ook gebruik gemaakt van deze eerste strategie maar dan wel in veel mindere mate. Opvallend hierbij is dat in de Utrechtse media haar eigen tippelzone altijd overdreven positief in beeld brengt. De Utrechtse tippelzone maakt faam en er zijn allerlei steden die het model van Utrecht willen kopiëren. Het zijn de andere steden die het goed functioneren van de tippelzone bedreigen. De vrouwen uit Amsterdam en Rotterdam zouden met busladingen over de snelweg komen. En door de overvolle tippelzone zou de overlast weer toenemen.

Van de tweede strategie is zowel in de Rotterdamse als in de Utrechtse berichtgeving nauwelijks sprake. Er is in de berichtgeving over beide tippelzones geen overtuigend bewijs gevonden voor gebruik van de derde strategie. Hieruit kan worden geconcludeerd dat volgens het analyse model de Rotterdamse media geen aanzet heeft gegeven tot het ontstaan van morele paniek. Maar door het overtuigende bewijs van de aanwezigheid van de eerste strategie in de Rotterdamse berichtgeving, en het feit dat er in Utrecht in veel mindere mate gebruik is gemaakt van deze eerste strategie, kan er wel worden gesteld dat de media in Rotterdam een andere rol heeft gespeeld dan de media in Utrecht. De overlast van de Keileweg is meer nadrukkelijk, vaker en meer overdreven in beeld gebracht. De eerste onderzoeksvraag kan dus positief beantwoord worden.

6 De Politiek

In het vorige hoofdstuk is duidelijk geworden dat de media de overlast van de tippelzone aan de Keileweg op een overdreven manier in beeld heeft gebracht. De vraag is nu in hoeverre deze vervormde berichtgeving van invloed is geweest op het besluit vanuit de politiek om de tippelzone te sluiten. In dit laatste deel van het onderzoek zal dan ook een antwoord worden gegeven op de tweede onderzoeksvraag:

Welke rol spelen de media berichten in de politieke besluitvorming van Utrecht en Rotterdam, hebben deze berichten er bijvoorbeeld toe bijgedragen dat de tippelzone in Rotterdam is gesloten?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden zal de politieke discussie die zich in Rotterdam heeft afgespeeld over de Keileweg omschreven worden. Uit deze discussie zullen de motieven naar voren moeten komen die achter het sluiten van de tippelzone schuil gaan.

Indien de gevonden politieke motieven om de tippelzone te sluiten aansluiting vinden bij de manier waarop de problemen op en rond de tippelzone zijn omschreven in de berichtgeving, en als er voor het besluit een groot aantal berichten zijn verschenen, kan er vanuit worden gegaan dat de media een cruciale rol heeft gespeeld in de politieke besluitvorming ten aanzien van het sluiten van de Keileweg. Want zoals in het vorige hoofdstuk naar voren is gekomen is er in de berichtgeving over de Keileweg sprake van overdrijving en vervorming van de overlast. Als politici de zaken op dezelfde manier benoemen dan is het waarschijnlijk dat zij deze informatie uit media hebben verkregen. Maar er zal nu eerst worden ingegaan op de politieke situatie in Rotterdam in de periode 2002 tot en met 2006, om de discussie in een bredere context te kunnen plaatsen.

6.1 Politiek in Rotterdam

In 2002 is er sprake geweest van een politieke aardverschuiving in Rotterdam. In de stad waar voorheen de PVDA de dienst uit maakte werd massaal gestemd op een nieuwe partij, Leefbaar Rotterdam genaamd. Zoals in het artikel van Uitermark en Duyvendak te lezen is, haalde de partij bijna 35 procent van de stemmen. Een belangrijke reden voor veel mensen om op deze partij te stemmen was ontevredenheid. Ze vonden dat Rotterdam aan het verloederen was en dat er harde actie nodig was om dit tegen te gaan. Mensen hadden hun buik vol van het beleid dat voorheen werd gevoerd, wat niet zou hebben geholpen en de stedelijke problemen alleen maar toe hebben laten nemen.

In eerste instantie waren de bestaande partijen niet erg gemotiveerd om een coalitie met de partij te vormen. Maar uiteindelijk stapte de partij met het CDA en de VVD in het college. Pim Fortuyn was in eerste instantie fractievoorzitter maar werd in mei 2002 vermoord. Ronald Sørensen is daarna fractievoorzitter geworden. De partij had aanvankelijk zeventien zetels in de gemeenteraad, maar aan het einde van de raadsperiode in 2006, waren dit er nog maar elf. Ook is het aantal wethouders aan het eind van de raadsperiode teruggebracht van drie naar twee. Aanvankelijk waren de wethouders, Wim van der Sluis (haven, economie, werkgelegenheid en milieu), Rabella de Faria (veiligheid en volksgezondheid) en

Marco Pastors (fysieke infrastructuur). Hij is in 2005 afgetreden na een motie van wantrouwen van de gemeenteraad. Rabella de Faria is in 2004 opgestapt omdat de fractie het vertrouwen in haar had opgezegd. Ze werd vervangen door Marianne van den Anker.

In de deelraad Delfshaven waar de Keileweg zich was gevestigd was de PVDA nog wel de grootste partij.

6.1.1 Het college

Het college presenteerde haar collegeprogramma in het rapport: *Het nieuwe elan van Rotterdam...en zo gaan we dat doen*, op 26 september 2002.

In dit programma bracht het college zes prioriteiten naar voren:

"Veiligheid, Huisvesting, Onderwijs en jeugd, Economische ontwikkeling, Inburgering en Organisatie van de uitvoering." (Rekenkamer Rotterdam, 2006: 7)

De sluiting van de Keileweg viel onder de prioriteit veiligheid en in het programma was hier het volgende over te lezen:

"Sluiting Keileweg prostitutie beleid:

Het collegeprogramma Veiligheid voorziet in sluiting van de tippelzone aan de Keileweg, en wel uiterlijk op 31 december 2005. In plaats van een prostitutievoorziening in min of meer gesloten setting heeft de Keileweg zich op dit moment ontwikkeld tot een open drugscene. Een groot deel van de verslaafde vrouwen leidt aan psychiatrische ziekten. Dat zijn vrouwen/patiënten die zorg nodig hebben. Die krijgen ze ook. Om te voorkomen dat na sluiting elders in de stad vergelijkbare problemen ontstaan, wordt eind dit jaar een nieuw concept voor het prostitutiebeleid gepresenteerd, gevolgd door de uitvoering in februari 2003. Op grond van dat concept wordt er ruimte in de stad gezocht om prostitutie te faciliteren (maart 2003). Vervolgens wordt de Keileweg geleidelijk ontmanteld en uiteindelijk gesloten. Dit betekent per 1 januari 2003 een definitieve stop op de instroom van prostituees op de Keileweg en een geleidelijke afname van verslaafde prostituees en randfiguren.

Per december 2005 moet dit ertoe leiden dat in totaal 70% van de verslaafde prostituees van de zone af is; datzelfde geldt voor 70 % van de randfiguren. De resterende groep prostituees heeft dan elders een plek gevonden, in het kader van het nieuwe prostitutieconcept. In een tijdstabel ziet het er als volgt uit: op 1 november 2002 stelt het college de contouren voor een nieuw prostitutiebeleid vast; op 1 februari 2003 zijn vervolgens het uitvoeringsplan en een locatiekeuze in concept gereed; op 1 maart neemt het college een beslissing en op 1 mei beginnen inspraak en gerechtelijke procedures." (College programma Rotterdam 2002-2006: 7)

Uit het rapport van de Johannes Wier stichting kan nog worden toegevoegd dat de gemeente in haar besluit ten aanzien van het sluiten van de tippelzone vooral de bedoeling heeft gehad om de overlast en criminaliteit te stoppen.

Er wordt naar voren gebracht dat een tendens zichtbaar is dat gemeentes bij de uitvoering van dit sluitingsbeleid te weinig aandacht besteden voor alternatieve voorzieningen

"...en vooral worden gestuurd door motieven van openbare orde en veiligheid." (Bruins & van Erkel, 2005: 4)

“De motivatie hiervoor is de criminaliteit en de overlast rond de zone te stoppen en niet langer de tippelprostitutie van zieke verslaafde vrouwen te faciliteren, maar ze zonedig hier actief uithalen, teneinde hun kwaliteit van leven te verbeteren.” (Bruins & van Erkel, 2005:6)

Het college is van mening dat de vrouwen moeten worden geholpen. Zij vinden het hun plicht om deze vrouwen te beschermen. Er verschijnen ook een tweetal artikelen in het Rotterdams Dagblad waarin Sørensen en van den Anker duidelijk laten weten dat zij deze praktijken niet kunnen en willen accepteren.

“Het is daarom een grove schande dat men in onze stad de laatste twintig jaar stelselmatige verkrachting heeft goedgekeurd. Verslaafden, geronselde vrouwen en psychiatrisch patiënten hebben zich namelijk jarenlang moeten laten verkrachten om zo aan geld en hun dope te komen. Jarenlang is tegemoet gekomen aan de wensen van gore hoerenlopers die te belazerd waren om iets meer te betalen en die op een gruwelijke wijze misbruik hebben gemaakt van de positie van de allerzwaksten in onze samenleving.”(Sørensen, 2005)⁵¹

“Een van die te ver doorgesloten oplossingen is de tippelzone Keileweg. Wat bedacht is als een veilige haven voor tippelaarsters is verworpen tot een vrijplaats voor ver afgegleden verslaafde vrouwen, dealers, verstoten travestieten en parasieten.(...) Wat deze vrouwen nodig hebben is uitzicht op een beter bestaan. En dat is er wel. Dat is was deze meiden nodig hebben om het tippelen voorgoed vaarwel te kunnen zeggen. De Keileweg is voor deze vrouwen een doodlopende weg. Het biedt slechts schijnveiligheid en schijnzekerheid, maar biedt in werkelijkheid natuurlijk geen enkel toekomstperspectief.” (van den Anker, 2004)⁵²

6.2 De politieke discussie rondom de Keileweg

De Keileweg heeft een hoop politieke discussie opgeroepen. De belangrijkste onderwerpen zullen nu worden omschreven.

6.2.1 Overlast en onveiligheid

Voor het college is veiligheid een belangrijk punt. Burgemeester Opstelten garandeert bijvoorbeeld dat de politie hard zal optreden tegen overlastgevers. Dit is in het geval van de Keileweg ook *bitterhard* nodig naar zijn zeggen. Er worden in Rotterdam op verschillende plekken camera's opgehangen en de Keileweg is een van deze plekken. Met deze maatregel probeert het college de overlast te beteugelen en de veiligheid te vergroten.

Een andere maatregel die de overlast moet doen verminderen is het invoeren van een straf voor het oppikken van prostituees buiten tippelzone. Na verloop van tijd is Rotterdam volgens Opstelten ook echt veiliger geworden.

6.2.2 Sluiten

Op 3 juli 2002 was er een bewonersprotest. Een grote optocht van boze omwonenden kwam naar het stadhuis om hun ongenoegen ten aanzien van de tippelzone te uiten. Ter plekke heeft het college toegezegd dat zone zou worden

⁵¹ RD, 3 februari 2005

⁵² RD, 27 oktober 2004

gesloten. Het probleem was echter dat de zone niet van de ene op de andere dag gesloten kon worden. Wel dacht de wethouder van veiligheid, Rabella de Faria, dat de Keileweg binnen twee jaar zou kunnen sluiten. Ze was hier zo van overtuigd dat zij aangaf haar taken als wethouder neer te zullen neerleggen als het langer zou duren.

Het sluiten van de Keileweg was geen punt van discussie, hier waren de verschillende partijen het over eens. Zij waren van mening dat de problemen op en rondom de Keileweg nodig opgelost dienden te worden.

Wanneer de Keileweg zou sluiten. Of er een alternatieve voorziening moest komen en waar deze voorziening zou moeten worden gevestigd.

waren vragen die wel veel discussie opriepen, de verschillende partijen konden het hier vaak niet over eens worden.

Het bepalen van een locatie voor een alternatieve voorziening was erg lastig. Als een partij met een voorstel kwam werd deze veelal verworpen door andere partijen. Zo was de VVD in de deelgemeente Feijenoord tegen het plan van de VVD in de deelgemeente Charlois om de tippelprostituees onder te brengen in een graansilo. Deze silo was stond namelijk vlakbij een plek waar ook huwelijken werden voltrokken. Het zou volgens de VVD Charlois niet gepast zijn om mensen op deze dag te confronteren met dergelijke praktijken. Ook zou het de woonwijk waarin deze silo zich bevond te veel belasten.

De SP stelde later weer voor om de vrouwen naar Las Palmas op de Kop van Zuid te verhuizen. Waarna D66 het idee had om de tippelzone te verplaatsen naar de Heijplaat. Dit laatste voorstel zorgde ervoor dat het bestuur van Charlois kwaad werd.

Omdat de partijen het niet eens konden worden over de locatie werd de besluitvorming voor een alternatieve werkplek voor de vrouwen steeds verder vooruitgeschoven.

Ook de vorm die deze alternatieve voorziening moest krijgen was aanleiding van onenigheid. Het zou gaan om een kleinschalige prostitutievoorziening, bedoeld voor vijftig van de tweehonderdvijftig vrouwen. Deze vijftig vrouwen zouden in tegenstelling tot de overige tweehonderd vrouwen wel bewust de keuze voor het werk hebben gemaakt.

Deze kleinere voorziening werd ook wel het *eroscentrum* genoemd. Er werd afgevraagd of deze voorziening zich inpandig moest gaan bevinden, een onderdeel zou vormen van een uitgaansvoorziening, of dat er een rosse buurt in Rotterdam zou moeten komen.

Niet alle partijen waren het überhaupt eens met de komst hiervan. Vooral het CDA was tegen, maar was ook weer bang dat er anders op verschillende plekken in de stad *wilde tippelzones* zouden ontstaan. Ook waren een aantal oppositie partijen van mening dat de het opzetten van een *eroscentrum* geen bijdrage zou leveren aan het stoppen van de overlast en uitwaaiering van prostituees. Maar De Faria benadrukte weer dat een stad als Rotterdam niet zonder een dergelijke prostitutie voorziening zou kunnen.

Uiteindelijk nam het college het besluit om een advertentie in de krant te zetten. In deze advertentie werd een exploitant voor het nieuwe *eroscentrum* geworven. De kandidaten werden tevens gevraagd om een locatie aan te wijzen voor dit centrum. Dit plan viel slecht bij de andere partijen en kreeg de bijnaam *pooiplan*. En het *eroscentrum* werd toen ook wel het *gemeentebordeel*

genoemd. De PVDA vond de advertentie een zwaktebod. Het idee heerste dat het college op deze manier de moeilijke keuze voor een locatie overliet aan de exploitant.

6.2.3 Afbouwen

Het college heeft verschillende maatregelen ingevoerd om de tippelzone af te bouwen. Zo werd er een pasjessysteem ingevoerd, alle vrouwen konden in eerste instantie een pasje aanvragen. Maar als zij in overtreding waren werd hun vergunning (of pasje) ingetrokken. Ook als zij een voor een bepaalde tijd niet meer op de tippelzone zijn verschenen werd hun vergunning ingetrokken. Naast dit pasjessysteem werden de openingstijden van de tippelzone ingekort. Het gevolg hiervan was dat er steeds minder klanten kwamen en er steeds minder vrouwen op de zone werkzaam waren. De groep van 50 vrouwen voor wie het *eroscentrum* was bedoeld was zo klein geworden dat uiteindelijk werd besloten af te zien van het *eroscentrum*. De Faria was erg boos over dit besluit.

6.2.4 Van den Anker

Als De Faria aftreedt als wethouder neemt Van der Sluis haar taken tijdelijk over. Na verloop van tijd neemt Marianne van den Anker structureel de taken op zich. Zij heeft een duidelijke visie over de situatie van de vrouwen op de Keileweg. Ze vindt dat ze slachtoffer zijn en dat ze moeten worden beschermd. Hierbij is een opvallend verschijnsel dat zij de media gebruikt om haar ideeën over de gang van zaken op en over de Keileweg kenbaar te maken. Zo noemt zij de klanten *gore klotzakken* die misbruik maken van de zwakke positie van deze vrouwen. Ze doet dan ook een voorstel om een webcam te plaatsen op de Keileweg en wil de klanten gaan beboeten. Ook is zij van mening dat de Keileweg pas kan worden gesloten als alle vrouwen kunnen worden opgevangen. Naar aanleiding hiervan doet D66 vervolgens een zware beschuldiging aan haar adres:

“De oogkleppen van dit college brengt grote risico’s voor de vrouwen mee. Het college is het verwijt te maken dat het kortzichtig en dom bezig is. De oogkleppen van Van den Anker zorgen voor een gang naar een letterlijke dood lopende steeg voor de hoeren, twee dode hoeren onder twee opleggers.”⁵³

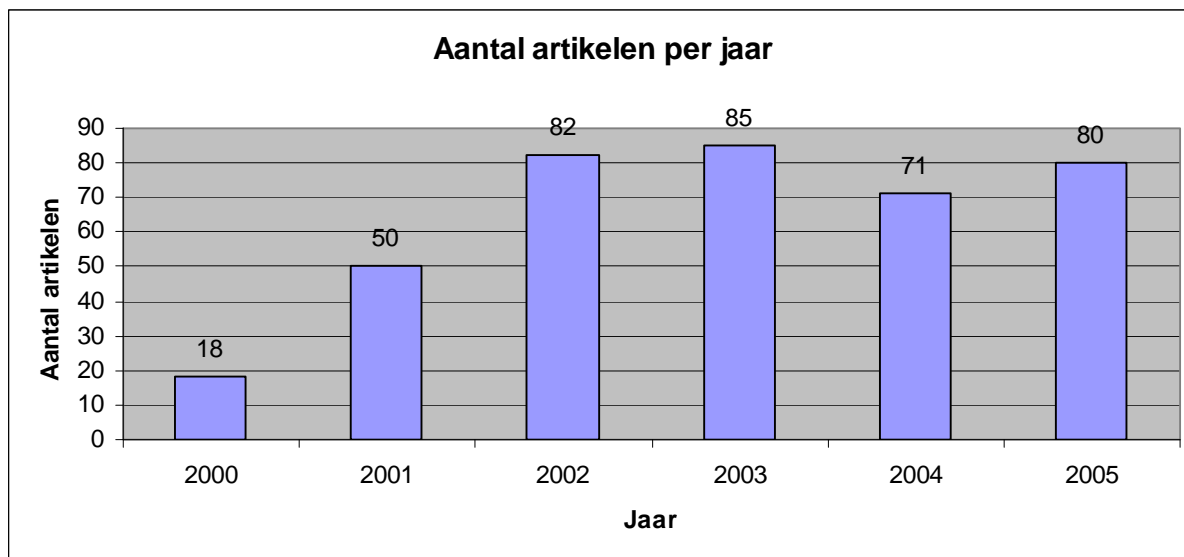
6.2.5 Opvang

Nog een punt van discussie is de opvang voor de vrouwen van de Keileweg. Als er een pand in IJsselmonde als mogelijke plek wordt aangewezen veroorzaakt dit een conflict tussen de deelgemeente en het college. De deelraad is van mening dat van den Anker hun de opvang min of meer opdringt. Zonder dat de deelraad hierbij nog in de gelegenheid wordt gesteld om dit te weigeren. Ook de opvang voor mannelijke drugsverslaafden in de Ohmstraat is een belangrijk onderwerp van gesprek. Het college vindt dat deze voorziening onmisbaar is in de strijd tegen de overlast. Maar uiteindelijk wordt er toch van het besluit afgezien vanwege teveel protest van omwonenden.

⁵³ RD, 21 oktober 2004

6.3 Aantal artikelen per jaar

Als wordt gekeken naar de berichtgeving per jaar dan is het eerste wat opvalt dat er in het jaar 2000 nauwelijks artikelen zijn verschenen over de Keileweg. Dit waren er slechts achttien.

Figuur 9: Aantal artikelen per jaar.

Vanaf het jaar 2001 is er sprake van een lichte toename in het aantal verschenen artikelen. In dit jaar zijn er vijftig gepubliceerd. Vanaf 2002, het jaar dat is besloten de Keileweg te sluiten is een forse toename in de berichtgeving zichtbaar. Er worden steeds rond de tachtig artikelen per jaar gepubliceerd over de Keileweg. Met uitzondering van het jaar 2004 waar een lichte afname zichtbaar is. Er is dus geen sprake van een gelijk aantal of meer verschenen artikelen in de periode die vooraf ging aan het besluit de Keileweg te sluiten.

6.4 De invloed van de media?

Het besluit om de tippelzone te sluiten is aan het begin van de raadsperiode 2002-2006 genomen. Dit was naar aanleiding van het bewonersprotest in juli 2002. Het college heeft toen onder druk van de omwonenden toegezegd de tippelzone te sluiten. Dit besluit is in september van dat jaar in het collegeprogramma opgenomen. Zoals is omschreven was het sluiten geen punt van discussie, het college en de oppositie partijen waren het hier over eens. De vragen wanneer de Keileweg zou sluiten, of er een alternatieve voorziening moest komen en waar deze voorziening zou moeten worden gevestigd, waren vragen die wel veel discussie oproepen

Als er wordt gekeken naar de motieven die schuil gaan achter het besluit de tippelzone te sluiten, kan worden geconcludeerd dat het stoppen van de overlast en criminaliteit op en rond de zone een belangrijk motief is. Ook het niet langer meer willen faciliteren van de tippelprostitutie van vrouwen die ziek en verslaafd zijn is een belangrijke reden voor het college om de zone te sluiten. De vrouwen moeten *uit het leven* worden gehaald om ze zodoende te helpen met het verbeteren van hun leven. Een laatste motief is de druk die omwonenden op het college uitoefenen. Het bewijs hiervoor is de snelle toezegging om de tippelzone te sluiten na het protest in juli 2002.

Als er wordt gekeken naar het aantal artikelen, die zijn gepubliceerd voor het besluit is genomen, is er te zien dat in de jaren die aan het besluit vooraf gingen er duidelijk minder berichten zijn verschenen. Een toename in de berichtgeving is in het jaar 2002 zichtbaar. Wellicht dat deze toename iets met het besluit de Keileweg sluiten te maken heeft gehad. Want het sluiten van de Keileweg heeft een hoop discussie opgeroepen.

De vraag die nu beantwoord dient te worden is in hoeverre de berichten een cruciale rol hebben gespeeld bij de politieke besluitvorming om de tippelzone te sluiten. Als wordt gekeken naar de achterliggende motieven dan is het motief, het niet langer de tippelprostitutie van zieke verslaafde vrouwen willen faciliteren, in overeenstemming met met de manier waarop hier over in de media wordt geschreven. Zo is letterlijk in het college programma te lezen dat de vrouwen ziek zijn en zorg nodig hebben. Alleen is hierbij een omgekeerd mechanisme zichtbaar, want het zijn vooral de politici zelf die gebruik maken van de media. Zo zijn er artikelen van Sørensen en van der Anker te lezen waarin zij zich zeer emotioneel uitlaten over de situatie van de vrouwen op de Keileweg. Er is hier dus geen sprake van de media die politici beïnvloed, maar politici die via de media invloed op lezers proberen uit te oefenen. En het lijkt erop dat zij hiermee hun uitgezette beleid proberen te bekrachtigen.

Ten aanzien van het motief, het stoppen van de overlast en criminaliteit, kan worden gesteld dat dit ook overeen komt met wat er in de media wordt geschreven. Het college vermeld in haar besluit dat de Keileweg zich heeft ontwikkeld tot een open *drugsscene*. En ook in het rapport van de Johannes Wier stichting wordt aangegeven dat het college in haar besluit is gestuurd door de overlast en criminaliteit die de zone met zich mee brengt. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat de overlast en criminaliteit ook een belangrijk motief voor de omwonenden is geweest om te protesteren tegen de aanwezigheid van de tippelzone. En is het de vraag in hoeverre dit motief is ontstaan vanuit de media of vanuit de omwonenden zelf. Hebben zij echt zoveel last van de aanwezigheid van de zone?

Omdat er een gering aantal artikelen zijn verschenen voordat het besluit is genomen, is het bewijs dat dit laatste motief door de media is ontstaan niet overtuigend aanwezig.

Op grond van het bovenstaande kan worden dus gesteld dat de media berichten niet direct een rol hebben gespeeld in het politieke besluit de Keileweg te sluiten, maar dat het vooral de protesterende bewoners zijn die hierop van invloed zijn geweest.

7 Conclusie

In deze scriptie is onderzocht in hoeverre het verschil in media aandacht ten aanzien van de tippelzones in Rotterdam en Utrecht cruciaal is geweest voor het sluiten van de Keileweg.

Dit is gedaan door te kijken naar de rol die de media in beide steden heeft gespeeld bij het in beeld brengen van de tippelzones, en naar de invloed van de media op de politieke besluitvorming in Rotterdam.

Hieruit is naar voren gekomen dat de media in Rotterdam een andere rol heeft gespeeld dan de media in Utrecht. In Rotterdam is de overlast op de tippelzone op een overdreven en vervormde manier in beeld gebracht.

Met betrekking tot de politieke besluitvorming is gelet op de motieven die schuil gaan achter het sluiten van de zone en in hoeverre deze overeen komen met de inhoud van de media berichten. Hieruit is gebleken dat de verschillende motieven overeenkomen met de inhoud van de media berichten. Maar dat het motief, het niet langer willen faciliteren van de tippelprostitutie voor zieke en verslaafde vrouwen, juist door de politici zelf in de media naar voren is gebracht. De andere motieven, de druk vanuit omwonenden, en de overlast en criminaliteit, zijn ook in overeenstemming met wat er in de media wordt geschreven. Maar bij deze laatste motieven lijkt het erop dat het de bewoners zijn geweest die hier aanzet toe hebben gegeven, en dat dit later is opgepakt door de media. De bewoners zijn de overlast en de criminaliteit die de zone met zich meebrengt zat, en zijn hierom gaan protesteren tegen de aanwezigheid van de tippelzone en boze brieven gaan schrijven naar de krant. Dit idee wordt nog eens versterkt door de geringe media aandacht voor de tippelzone voordat is besloten de zone te sluiten.

Er kan dus worden geconcludeerd dat het verschil in media aandacht niet cruciaal is geweest voor het sluiten van de tippelzone aan de Keileweg

7.2 Revanchisme

Het sluiten van de Keileweg past goed binnen het nieuwe stedelijk beleid van Rotterdam in de periode 2002-2006. Dit beleid bevatte duidelijk revanchistische elementen. De groep die in de media verantwoordelijk wordt gehouden voor de onveiligheid in de nabij gelegen woonwijken zijn niet zozeer de vrouwen die netjes op de zone tippelen. Maar de randfiguren, de klanten en de vrouwen die buiten de zone tippelen.

De klanten en de randfiguren worden opgejaagd, hun plek de tippelzone, wordt gesloten en zij zullen hun heil ergens anders moeten zoeken.

De klanten moeten naar andere steden, en de opvang voor de drugsverslaafde mannen komt er niet. Maar ook voor de vrouwen geldt dat hun relatief veilige werkplek wordt gesloten en er geen alternatief wordt gerealiseerd. Zij moeten als zij hun werkzaamheden als prostituee willen voortzetten ook hun heil op een andere plaats moeten zoeken. Vaak op meer gevaarlijke plekken buiten de stad en in het ondergrondse circuit.

Verder blijkt dat in Rotterdam straatprostitutie op zichzelf niet als overlast wordt gezien. Het is met name het tippelen buiten de zone, de drugsgebruikers en drugshandelaars die op de zone afkomen en de vervuiling van de nabij gelegen

woonwijken met drugsnaalden en condooms die ervoor zorgen dat omwonenden overlast ervaren.

Zo is in Utrecht te zien dat van deze drie elementen geen sprake is. Omwonenden van de Utrechtse tippelzone ervaren de aanwezigheid van de zone dan ook totaal anders, namelijk positief. Het zijn dus de criminele bijverschijnselen van de tippelzone die als overlast worden gezien. Hierbij kan een link worden gelegd met de theorie van Garland die aangeeft dat criminele elementen uit de samenleving worden geweerd. De vrouwen worden niet als crimineel gezien en er wordt dan ook getracht ze te resocialiseren.

7.1 De vrouwen

Bij het volledig weren van de straatprostitutie in Rotterdam is een ontwikkeling zichtbaar geweest waarbij er eerst sprake was van het ergens anders opzetten van een kleinschalige straatprostitutie voorziening, naar het volledig afzien hiervan.

De vraag kan worden gesteld in hoeverre de media hier wel invloed op heeft gehad. Want zo is duidelijk naar voren gekomen dat er onder de omwonenden sprake is van angst en woede ten aanzien van de tippelzone aan de Keileweg. En uit de analyse van de media berichten is gebleken dat zij de Rotterdamse media gebruiken om deze angsten en ongenoegens te uiten en een plek te geven. Dit doen zij door veelvuldig brieven naar de krant te schrijven. Garland haalt in zijn theorie aan dat het door de dynamiek van de media het voor politici moeilijker is geworden om de emotionele druk van het publiek te negeren. Wellicht dat dit mechanisme ertoe heeft bijgedragen dat er vanuit de politiek nooit een locatie is aangewezen voor deze kleinschalige prostitutie voorziening. Want als omwonenden zo boos zijn over de aanwezigheid van een tippelprostitutie voorziening, kan je iets dergelijks toch niet nabij een andere woonwijk plaatsen.

Verder is er ook een groot verschil in hoe de media in Rotterdam de vrouwen heeft neergezet en hoe Utrecht dit heeft gedaan. In de Rotterdamse berichtgeving wordt veel gesproken over dat de vrouwen niet honderd procent achter hun werk kunnen staan. Dit vanwege hun psychische problemen en hun verslaving. Er wordt ook veelvuldig verslag gedaan van allerlei nare situaties waarin de vrouwen zich bevinden.

In Utrecht worden de vrouwen meer als volwassen neergezet, zij maken vrijwillig de keuze voor het werk. Omdat het in beide steden over een groep vrouwen gaat die verslaafd is en met tippelen hun verslaving bekostigt, zal er geen wezenlijk verschil bestaan in de ernst van de problemen waar deze beide groepen mee te maken hebben. Hooguit kan worden gesteld dat de tippelzone aan de Keileweg onveiliger was. Het verschil zit hem dus in hoe mensen, en vooral de politiek hier mee omgaan.

Zo wordt er door de Utrechtse politiek benadrukt dat met het sluiten van een tippelzone de tippelprostitutie niet zal verdwijnen, en dat een zone de vrouwen nog enige bescherming kan bieden. In Rotterdam wordt juist benadrukt dat de tippelzone een plek is waar vrouwen worden uitgebuid. Het zijn ook de politici zelf die gebruik maken van de media om aan te geven dat het gruwelijk is wat er met de vrouwen gebeurt. Hierdoor lijken de keuzes die ze maken, zoals het sluiten van de tippelzone en de vrouwen in hulpverleningstrajecten plaatsen ook zeer logisch.

Literatuurlijst

Braster, J.F.A. (2000). *De kern van casestudy's. De kern van organisatieonderzoek*. Assen: Van Gorcum.

Bruins, M. & van Erkel, J. (2005, oktober). *Het opheffen van tippelzones in grote steden en het recht op gezondheid van vrouwen*. Op de website van de Johannes Wier Stichting: http://www.johannes-wier.nl/files/Rapport_opheffen_tippelzones_nov05.pdf

Critcher, C. (2003). *Moral panics and the mass media*. Buckingham: Open University Press.

Garland, D. (2001). *The culture of control. Crime and Social Order in Contemporary Society*. New York: Oxford University Press.

Het college van B&W (2002): *Het nieuwe eland van Rotterdam...en zo gaan we dat doen*. College programma 2002-2006.

Johannes Wier Stichting. Nieuwsbrief juni 2005. *Mensenrechten en gezondheidszorg*. Op de website van de Johannes Wier Stichting: http://www.johannes-wier.nl/files/nieuwsbrief2005_1.pdf

Rekenkamer Rotterdam (2006): *Resultaten tellen, resultaten collegeprogramma 2005 en 2002-2006*

Smith, N. (1969). *The new urban frontier: gentrification and the revanchist city*. London: Routledge.

Thompson, K. (2001). *Moral panics*. London: Routledge.

Uitermark, J & Duyvendak, J.W. (2005). *Civilizing the European city: revanchist urbanism in Rotterdam, the Netherlands*. (unpublished paper).

Geraadpleegde websites

<http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=61117>. Overlegdocument t.b.v. Raad & Commissie: Evaluatie tippelzone Keileweg. (11-1995). Website bekeken op 15-04-2007.

<http://www.nrc.nl/W2/Lab/Profiel/Prostitutie/tippelzones.html>. Alleen buiten kantooruren geopend. Aranka Klomp. (15-10-1999). Website bekeken op 14-04-2007

<http://nl.wikipedia.org/wiki/LeefbaarRotterdam>. (21-11-2006). Website bekeken op 21-jan-07

<http://www.volkskrant.nl/binnenland/article205429.ece>. (11-02-2006). Website bekeken op 27-01-07.

<http://www.tctubantia.nl/binnenland/article162651.ece>. Website bekeken op 11-03-2006

LexisNexis Academic. Kranten artikelen uit het Rotterdams Dagblad en het Utrechts Nieuwsblad. Gezocht in de periode 01-01-00 tot en met 31-12-05. Zoektermen Rotterdam: Keileweg, tippelzone en Rotterdam. Zoektermen Utrecht: Europalaan, tippelzone en Utrecht.

Bijlage I Resultaten

Bij het analyseren van de kranten artikelen is gekeken naar de volgende items: emotioneel taalgebruik, stereotypering, symbolisering, melodramatische woorden en voorspelling. Hieronder zijn alle woorden en zinnen omschreven die als zodanig zijn gemeten. Deze woorden en zinnen zijn afkomstig uit het Rotterdams Dagblad en het Utrechts nieuwsblad over de periode 2000 tot en met 2005 onderaan deze bijlage staat een lijst met de precieze data.

Emotioneel taalgebruik:

Uit zich dreigend. In het geweer komen tegen. Ziedende bewoners. Verkopen de hoeren zich voor een paar euro aan klanten. Wie toch rottigheid uithaalt wordt hard aangepakt (dreigend). Het is eens wat anders dat ze nu al weer willen tekenen. Ergert zich aan de woedende reacties van bewoners die de opvanghuizen niet dulden. We mogen ze niet in de stront laten zakken. Ik schaam mij voor mijn stad. Met stijgende verbazing een hetze voeren tegen. Alle heisa rond. Tot woede van. De pijn zit diep heel diep. De prostituees staan in de kou. Wat als er nu een dooie valt. Grove schande. Stelselmatige verkrachting. Psychiatrische patiënten moeten laten verkrachten. Gore hoerenlopers. Gruwelijke wijze misbruik maken van de positie van de allerzwaksten in onze samenleving. De boel wordt belazerd. Stond op de achterste benen. Lul verhaal. De strijd is nog niet gestreden. Sørensen en Cremers vlogen elkaar nog in de haren. Furieus. Briest. Niemand heeft de moeite genomen om mij te informeren. no way! Kennelijk telt alleen het machtswoord. Heeft er op zijn zachts gezegd geen hoge pet van op. Pand door de strot geduwd. Arrogantie van de macht, brieste de PVDA. De nog immer ijzige verhouding. Een heet avondje. Als de deelgemeente zelf ooit problemen krijgt dan zou onze houding... jullie probleem los het zelf maar op. Een boete op de mat ploffen. Een beladen avond. Zenuwachtig, opgewonden en een klein beetje verdrietig. Ach, heel Rotterdam is een tippelzone, dat is geen probleem voor mij. De emotionele Oude Noordelingen. Ik was van plan er een hoge druk spuit op te zetten. De angst in hun lijf. Werken als ze dat durven. Elke keer is het de eerste keer, wennen doet het nooit. Eens lekker laten verwennen door fysiek uitgeputte naar dope snakkende dames. We ervaren dit als een echte schoffering van bewoners. Ellende over ons uitgestort. Pijnlijk duidelijk geworden. Bewoners waren doodsbang dat. Het college is kortzichtig en dom bezig. Oogkleppen zorgen voor de gang naar een letterlijke dood. Laat zich niet uit het veld slaan. Strijdlustige. Fel tegen. Vierkant tegen. Het beleid verdedigt. Diep geworteld. Strijden. De coalitie weer hard in botsing met de oppositie. Daar gaan we weer. Tippelaarsters zoeken hun heil op gevaarlijke plekken. Nora is kapot van de dood van. Er werd heel schichtig gedaan en schaapachtig gelachen. Heftig ageren. Ik vrees dat we met een partner werken waarin we niet zoveel vertrouwen. Zetten het vuil op de idiootste tijden buiten. Geen overlast tot nu toe? nou ze plassen op de idiootste tijden buiten. Prille Erasmus studenten debatteren lustig. Cafébaas kijkt treurig uit het raam. Die zich voor een habbekrats laten gebruiken. Alsof het recht van creperen boven het recht op zorg gaat. Nijdige brief. Er hooguit een strontvlieg. Afkomen op hun eigen shit. Er is geschokt gereageerd. Dat er zelfs zwakbegaafde en hoogzwangere vrouwen zich gedwongen voelen om te tippelen op de Keileweg. Hoogzwangere en zwakbegaafde niets is te gek voor de Keileweg. Een of andere klootzak. Het mens...de privacy regels eens lekker op de rekken. Werd er weer een bewezen waarom er preventief werd gefouilleerd. Hoeren klagen steen en been. Hoeren in de verdrukking. Het CDA is gealarmeerd. De Keileweg geeft de stad een slechte naam. Dat nooit meer. De kille en tochtige Keileweg. Alleen maar ellende. Al genoeg voor de kiezen hebben gekregen. Eigen schuld dikke bult. Politieke zelfmoord. De rauwheid van het keileweg bestaan pijnlijk duidelijk maakt. Overlast in de kiem smoren. Nu al in de nesten gewerkt. De sfeer is grimmig. Ze voelen zich voor de zoveelste keer genaaid. Een onzalig idee dat om zeep geholpen moet worden. Een flauwe glimlach. Op het matje geroepen De welig tierende drugshandel. Ontkent in alle toonaarden. De moeizame strijd tegen. Het treurig stemmende verslag. Maar nee, men vond het niet nodig om naar de bewoners te luisteren. Niet te betuigen

probleem. Miezigerige en armzalige bedoeling. Als we niet oppassen, lopen er knokploegen in de wijk. De erbarmelijke omstandigheden van de prostituees. Korte metten maken met de bron van alle ellende. Bewoners dreigen met geweld ze voelen zich verraden. Overlast nu al de pan uit rijst. De overheid faalt aan alle kanten. De vreselijke dood. Ik lach me de tering met die wijven. Alle mooie plannen ten spijt. In de drugs vluchten en in de straatprostitutie terecht kwam. Gesubsidieerd stukje vrouwenhaat. Leuk, zijn ze er even uit. Camera's zijn bitterhard nodig. Politie en justitie zitten dusdanig met de handen in het haar. Het slechtste besluit ooit. Zo mensonterend. Het tippelen uitbannen. Rotterdammers hebben hun buik vol van. Als een hete aardappel. Het historische besluit een einde te maken aan de mensonterende toestanden op de Keileweg. Vrees dat de straat weer verloedert. Er alles aan doen om de vernedering van de Keileweg te besparen. Zeer huiverig. Mijn schrikbeeld. Ergerde hem in hoge mate. Het zijn elke keer dezelfde 150 die de wijk terroriseren. We zijn al 30 jaar aan het kloten. Opvang in de buurt moeten dulden. Zwakbegaafde vrouw beschikt gewoon over een tippelvergunning. De jacht op lastpakken. Daar schrik ik nog elke dag van. Op gruwelijke wijze vermoord. Steden die mensen over de rand flikkeren. Al vaker beklaagd dat andere steden straatprostitutie in de ban hebben. Ik erger me wild. Het wankel evenwicht is verstoord. Extra controles moeten prostituees afschrikken. De verworpenen der aarde op een goed stuk vlees trakteren. Een bedrijfstak die bezoedeld wordt door vrouwenhandel, slavernij, mishandeling en misbruik van minderjarigen. Vind het onverteerbaar. Europalaan maakt faam. Schuwt geweld niet. Op de bon geslingerd. Een ramp voor het welzijn van de vrouwen. Jaagt op illegalen. Kan de dans nauwelijks ontspringen. Onze samenleving vindt het klaarblijkelijk normaal dat vrouwen op zo'n manier door het leven gaan. Wees er fijntjes op.

Melodramatische woorden:

Deze zwaar onderdrukte vrouwen. De overlast en de zwakke positie van de misbruikte vrouwen (en mannen!). De gijzeling van bijna een hele buurt in Delfshaven. Een zeer gevaarlijke plek. Geronselde vrouwen. De vrouwelijke meesterwerken van de Keileweg. Op de Keileweg barst het van de schrijnende gevallen. Weerloze schepsels. Storm van protest. De gewelddadige dood. Gruwelijke vondst. Bewoners vrezen voor veel overlast. Tippelende hoeren, dealers, junks en asociale. Tippelzone is de rotte vis. Overlastgevende junks. Treurig makende Keileweg. Troosteloze bedoeling. Ellendige situatie Keileweg. Wij hebben flinke overlast. Drugsoverlast en forse uitwaaiing. De vrouwelijke meesterwerken van de Keileweg. De problematiek heeft zo, n omvang gekregen dat het als fatsoenlijk bewoner steeds moeilijker is om jezelf te handhaven. Het is gevaarlijk om de tippelzone te sluiten. Het misbruik van verslaafden. Een beetje geld voor smerige dingen. Die afschuwelijke wereld van tippelen. Het droevige en realistische optreden. Een uithoek en een onzure plek. Een lijdend mens. Tippelzone is een te ver doorgeschoten oplossing. Met de komst van de Keileweg is het leefklimaat met sprongen achteruit gegaan. Grove randverschijnselen. Met veel bravoure buiten de poorten geplaatst. Van de Keileweg geplukt en direct je buurvrouw. Straatbewoners liggen dwars. De verlokkingen van het wilde uitgaansleven. Het stadsdeel dat het meest te lijden heeft onder de drugsoverlast. Groep weerloze vrouwen. Een jachtig leven. Scherpe tegenstellingen. Zwaardverslaafden. Hun strijd tegen de komst. Broze evenwicht. De stad niet laten bevleken door prostituanten. Prostituees worden verjaagd. Gedonderjaag. Heel veel ellende en overlast. De jacht op drugs. De Keileweg is een van de rotte kiezen. De ultieme vorm van overspeligheid. De naargeestige en kille tippelzone. Geweldsexplosie. Verloedering, dakloosheid en uitbuiting door klanten. Ernstig overlastgevende verslaafden. De meest schrijnende gevallen. Op de Rotterdamse tippelzone lopen al jarenlang zwakbegaafde prostituees rond. Onmenselijke situaties. Maatschappelijke crepeergevallen. Schrijnende toestanden in Rotterdam. Keileweg is al jaren lang het decor van mensonterende toestanden. De wereld in zijn schrijnendste vorm. Tippelzone is een vergaarbak van ellende. Het treurigste stukje Rijnmond. De bekende druppel die de emmer doet overlopen. Obscure circuit. De partij maakt zich grote zorgen over de onrust. Keileweg is een schandevlek. De drugsoverlast is zo gigantisch. Door de gemeente ingerichte vrijplaats voor vernedering en uitbuiting.

Extreem veel overlastgevende junks. Hardleerse verslaafden. Wantoestanden. Veel overlast, rondhangende figuren, lawaai, criminaliteit en vuiligheid. Er lopen daar minderjarigen rond, illegalen ook, de gemeente heeft zich deerlijk vergist. De overlast beteugelen. Dealers worden met de dag brutaler. Ze uit de goot halen. Geteisterde tippelzone. Praxis: stevig prikkeldraad boven de omheining moet inbrekers afschrikken. Keileweg klinkt hem te eng, te veel naar geil. De hopeloze situatie. Uitzichtloze situatie. Illegale en minderjarige hoertjes. Hardnekkige drugsoverlast. Notoire overlastgevende personen. De engerds die zich verliezen in perverse seksuele wensen. Zware psychiatrische problemen. Een smerige bende. Mannen maken zwaar misbruik van. Het is goor. De barre omstandigheden. Zwaar gestoorde prostituees. Zwakzinnige vrouw die zich aan de gevaren van de Keileweg bloot stelt. Het grootste openlucht bordeel annex gekkenhuis. Junk en criminelen worden opgejaagd. Het barstte hier van de junks. Liverpool kamt met ernstige overlast door prostitutie. Opgezadeld met overbevolkte Europalaan. Ze springen zelfs voor auto's. De ellende van daar -vrouwenhandel, schietpartijen, de drugsscene, verloedering- naar Utrecht komt. Tippelzone is overbezet. Door overbezetting is de situatie grimmiger en onveiliger geworden tussen vrouwen. Meer kans op geweld verkrachtingen te jonge hoeren en gedwongen prostitutie. De toestroom van hordes prostituees. Op beestachtige wijze vermoord. Absolute perversie van onze liberale partij. Onmenselijk. Verloederde verlaafde prostituees. Uitzichtloze bestaan. De discussie is weer losgebarsten. Klip en klaar. Gemotiveerde vrouwen op blote voeten weer gillend terugrennen naar de Keileweg. Weerbarstige praktijk. De Keileweg is daarin gesneuveld, nu heerst de wet van de jungle. Welbeschouwd zou een dergelijke gang van zaken niet vreemd zijn, iedereen, inclusief de politiek moet walgen bij het idee dat de dames van de Keileweg voor hun dope naar onzure buurten moeten struinen. De Keileweg is een no-go area geworden...bij de poort is het een verschrikking, ik heb er niet van geslapen.

Sensationele koppen:

Straatprostituees zijn hun leven niet zeker / Geen plek voor prostituees; Zoektocht naar onderkomen Keileweg-hoeren wordt fiasco / Huisvrouwen knokken voor 't Oude Noorden / Wanhoop na sluiting Matador; Goedlopend café gaat ten onder aan verpaupering en drugshandel / Utrecht kan toeloop tippel hoeren niet aan; Bevreesd voor gevolgen sluiting Keileweg / Straatprostitutie is niet te stoppen; 'Als ik hoor dat er in een bar twintig Bulgaarse vrouwen worden opgepakt...' / 'Klanten zijn meestal net beesten'; Het leven van Fatima, prostituee op de Rotterdamse Keileweg / D66: stadsbeleid droeg bij aan dood prostituees; Zware beschuldiging aan adres wethouder Van den Anker / Kraakactie hoeren afgelast; Snel nachtopvang voor gedupeerde ex-prostituees / Het worden hete weken op de Kaap; 'We zijn geen verliezers, we gaan actievoeren' / Keileweg drijft Coolsingel en IJsselmonde uit elkaar; Waar twee kijven, hebben beiden schuld / Deelraad valt over Van den Anker; 'Opvang prostituees wordt ons door de strot geduwd' / Serieverkrachter gaat 9 jaar bak in / Spanjaardstraat: 'geen hoeren, maar ook geen asielzoekers' / Hoe gestoord zijn de Keilewegmeiden? / Kamerleden geschokt door lot 'mongooltje' / D66 vreest lange hete zomer op de Keileweg / Drugshandel op Keileweg met medeweten van hulpverlening / De Keileweg; Dealers worden gedoogd, broodjes-uitdelers niet / Keileweg is oncontroleerbaar fiasco / Personeel rond Keileweg bedreigd; Bedrijven laten busjes rijden om mensen veilig thuis te krijgen / 'Hoeren hier in Kralingen? Blijven die? / Hoerenlopers kunnen anoniem naar tbc-test / Grote seksbaas verliest gevecht met gemeente / Gewelddadige dood van Dora / Pooierplan valt slecht bij de politiek / Jacht verhevigd op verslaafde lastposten / meiden komen met busladingen over de snelweg' / 'Asielzoekster te koop voor een of twee euro. ' / "Vertrouwen op een dealer is een dodelijke oplossing."

Symbolisering:

Junks. Koninginnen van de nacht. Mongoolse vrouw. Het beest van de Keileweg. Zorgenkindje. Bedeljunks. Mongooltje van de Keileweg. De wolven. Wandelaars. Drugsdominee.

Stereotypering:

Profiteurs. Andere soorten tuig. Goedkope hoerenlopers. Hoeren-aambeelden. Overlastgevers. Asocialen. Vervelende figuren. Seksbaas. Alcoholisten. Drugsfiguren. Tippelmeisjes. Randfiguren. Herrieschoppers. Parasieten. Overlastpanden. Uitschot. Illegalen. Zielenpoten. Heroïnehoeren. Straathoertjes. Lastpakken. Enge mannen. Hoerenpand. Criminelen. Onrustveroorzakers. Junkenpand. Het zwakzinnige hoertje. Perverse klootzakken. Viezerikken. Drugstoeristen. Hoerenloper. Sensatiezoekers. Overlastveroorzakers. Balletjesmannen. Notoire probleemzoekers. Broodhoeren. Meesnuivers. Overlastgevende lieden. Zielige vieze mannetjes. Loosers. Engerds. Crepeergevallen. Gribus. Hoertjes. Junkenlijst. Overlastgevende idioten. Prijsvechttertjes. Crackdealers. Maffe figuren.

Voorspelling:

Voorzichtigheid is geboden anders explodeert de boel. Dan komen er nog meer randfiguren en overlast. De sluiting is een gevaar voor de volksgezondheid en verkrachtingen zullen toenemen. Grote risico's op geslachtsziekten en aids

Rotterdams dagblad: 22-dec-05, 17-dec-05, 3-dec-05, 25-okt-05, 25-okt-05, 19-okt-05, 19-okt-05, 19-okt-05, 19-okt-05, 5-okt-05, 4-okt-05, 3-okt-05, 3-okt-05, 29-sep-05, 27-sep-05, 19-sep-05, 17-sep-05, 10-sep-05, 10-sep-05, 3-sep-05, 3-sep-05, 2-sep-05, 2-sep-05, 20-jul-05, 20-jul-05, 20-jul-05, 19-jul-05, 14-jul-05, 5-jul-05, 15-jun-05, 31-mei-05, 30-mei-05, 24-mei-05, 21-mei-05, 17-mei-05, 9-mei-05, 29-apr-05, 26-apr-05, 25-apr-05, 18-apr-05, 16-apr-05, 6-apr-05, 2-apr-05, 1-apr-05, 19-mrt-05, 17-mrt-05, 17-mrt-05, 17-mrt-05, 17-mrt-05, 12-mrt-05, 11-mrt-05, 11-mrt-05, 8-mrt-05, 5-mrt-05, 4-mrt-05, 3-mrt-05, 19-feb-05, 19-feb-05, 18-feb-05, 18-feb-05, 18-feb-05, 17-feb-05, 12-feb-05, 10-feb-05, 8-feb-05, 5-feb-05, 4-feb-05, 3-feb-05, 3-feb-05, 3-feb-05, 2-feb-05, 1-feb-05, 27-jan-05, 25-jan-05, 21-jan-05, 21-jan-05, 19-jan-05, 18-jan-05, 15-jan-05, 31-dec-04, 30-dec-04, 29-dec-04, 29-dec-04, 28-dec-04, 28-dec-04, 28-dec-04, 24-dec-04, 18-dec-04, 14-dec-04, 11-dec-05, 9-dec-04, 7-dec-04, 24-nov-04, 23-nov-04, 23-nov-04, 13-nov-04, 11-nov-04, 9-nov-04, 6-nov-04, 6-nov-04, 6-nov-04, 29-okt-04, 28-okt-04, 27-okt-04, 22-okt-04, 21-okt-04, 21-okt-04, 20-okt-04, 16-okt-04, 16-okt-04, 15-okt-04, 15-okt-04, 15-okt-04, 15-okt-04, 14-okt-04, 14-okt-04, 14-okt-04, 23-sep-04, 22-sep-04, 22-sep-04, 22-sep-04, 22-sep-04, 1-jan-04, 1-sep-04, 25-aug-04, 20-aug-04, 28-jul-04, 9-jul-04, 8-jul-04, 6-jul-04, 3-jul-04, 17-jun-04, 11-jun-04, 1-mei-04, 23-apr-04, 19-apr-04, 14-apr-04, 9-apr-04, 3-apr-04, 3-apr-04, 2-apr-04, 2-apr-04, 1-apr-04, 26-mrt-04, 18-mrt-04, 18-mrt-04, 17-mrt-04, 17-mrt-04, 8-mrt-04, 26-feb-04, 10-jan-04, 31-dec-03, 19-dec-03, 22-nov-03, 18-nov-03, 7-nov-03, 4-nov-03, 21-okt-03, 14-okt-03, 4-okt-03, 1-okt-03, 26-sep-03, 26-sep-03, 22-sep-03, 15-sep-03, 15-sep-03, 11-sep-03, 11-sep-03, 10-sep-03, 10-sep-03, 10-sep-03, 9-sep-03, 6-sep-03, 6-sep-03, 27-aug-03, 23-jul-03, 5-jul-03, 5-jul-03, 3-jul-03, 2-jul-03, 26-jun-03, 25-jun-03, 24-jun-03, 24-jun-03, 21-jun-03, 18-jun-03, 6-jun-03, 6-jun-03, 4-jun-03, 2-jun-03, 30-mei-03, 27-mei-03, 23-mei-03, 23-mei-03, 23-mei-03, 22-mei-03, 22-mei-03, 22-mei-03, 17-mei-03, 17-mei-03, 10-mei-03, 9-mei-03, 9-mei-03, 6-mei-03, 2-mei-03, 25-apr-03, 24-apr-03, 19-apr-03, 19-apr-03, 14-apr-03, 8-apr-03, 2-apr-03, 31-mrt-03, 18-mrt-03, 13-mrt-03, 10-mrt-03, 8-mrt-03, 28-feb-03, 21-feb-03, 21-feb-03, 18-feb-03, 18-feb-03, 17-feb-03, 15-feb-03, 12-feb-03, 11-feb-03, 10-feb-03, 4-feb-03, 31-jan-03, 25-jan-03, 17-feb-03, 15-feb-03, 13-jan-03, 11-jan-03, 9-jan-03, 31-dec-02, 20-dec-02, 18-dec-02, 13-dec-02, 9-dec-02, 9-dec-02, 4-dec-02, 28-nov-02, 27-nov-02, 26-nov-02, 25-nov-02, 13-nov-02, 12-nov-02, 9-nov-02, 30-okt-02, 17-okt-02, 10-okt-02, 10-okt-02, 9-okt-02, 5-okt-02, 4-okt-02, 2-okt-02, 2-okt-02, 30-sep-02, 27-sep-02, 27-sep-02, 20-sep-02, 19-sep-02, 18-sep-02, 14-sep-02, 6-sep-02, 6-sep-02, 3-sep-02, 29-aug-02, 24-aug-02, 14-aug-02, 14-aug-02, 9-aug-02, 6-aug-02, 3-aug-02, 2-aug-02, 27-jul-02, 25-jul-02, 24-jul-02, 23-jul-02, 23-jul-02, 22-jul-02, 22-jul-02, 20-jul-02, 13-jul-02, 13-jul-02, 13-jul-02, 12-jul-02, 12-jul-02, 12-jul-02, 13-jul-02, 11-jul-02, 4-jul-02, 4-jul-02, 4-jul-02, 4-jul-02, 2-jul-02, 2-jul-02, 1-jul-02, 26-jun-02, 26-jun-02, 25-jun-02, 21-jun-02, 14-jun-02, 12-jun-02, 14-mei-02, 13-mei-02, 5-apr-02, 8-mrt-02, 23-feb-02, 20-feb-02, 1-jan-02, 15-feb-02, 14-feb-02, 14-feb-02, 10-jan-02, 18-dec-01, 8-dec-01, 7-dec-02, 3-dec-01, 30-nov-

01,21-nov-01,20-nov-01,16-nov-01,2-nov-01,27-okt-01,26-okt-01,6-okt-01,6-okt-01,6-sep-01,23-aug-01,21-aug-01,17-aug-01,13-aug-01,11-aug-01,9-aug-01,25-jul-01,23-jul-01,23-jul-01,23-jul-01,18-jul-01,17-jul-01,13-jul-01,10-jul-01,10-jul-01,6-jul-01,4-jul-01,29-jun-01,18-jun-01,16-jun-01,1-jan-01,13-jun-01,1-jun-01,30-mrt-01,24-mrt-01,9-mrt-01,23-feb-01,23-feb-01,20-feb-01,19-feb-01,19-feb-01,17-feb-01,1-jan-01,16-feb-01,31-jan-01,27-jan-01,19-jan-01,30-dec-00,18-nov-00,18-nov-00,16-nov-00,13-nov-00,10-nov-00,10-nov-00,8-nov-00,8-nov-00,7-nov-00,7-nov-00,7-nov-00,3-nov-00,18-mei-00,14-nov-00,10-nov-00,7-dec-00,17-nov-00.

Utrechts Nieuwsblad: 26-sep-02,27-jan-03,11-apr-03,14-mei-03,17-mei-03,10-jul-03,5-aug-03,8-aug-03,23-aug-03,1-nov-03,3-dec-03,16-dec-03,18-dec-03,3-feb-04,21-feb-04,5-apr-04,5-apr-04,17-apr-04,17-apr-04,20-apr-04,20-apr-04,7-jun-04,7-jun-04,30-jun-04,1-jul-04,1-jul-04,2-jul-04,9-jul-04,20-aug-04,20-aug-04,21-aug-04,21-aug-04,26-aug-04,2-okt-04,19-okt-04,25-okt-04,25-okt-04,26-okt-04,26-okt-04,11-nov-04,11-nov-04,17-nov-04,17-nov-04,17-nov-04,21-dec-04,24-dec-04,28-jan-05,2-feb-05,17-mrt-05,10-sep-05,27-okt-05.